

ABONAMENTUL:
Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și străinătate:
Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 1 a.

INSERTIUNILE
se primesc la administrație.

Mulțămite publice și Loe
deschis costă șirul 20 fl.

Manuscrisurile nu se în-
napoiază.

Alarmer false

Au ajuns de modă, se poartă foarte mult de câțiva timp, lamentațiile patriotice, precum că naționalitățile nemaghiare din patrie nu pot fi sugrumate cu destulă promptitudine și desăvârșire, că nu se depun destule silințe în acest scop, că preocupările, ba ale unora, ba ale altora — fiindcă guvernamentali și opoziționiști își aruncă deopotrivă în față asemenea învinuiri — sunt prea mult de altă natură decât de aceasta, care ar trebui să le covârșească pe toate: desăvârșirea cuceririi țărilor coroanei S-tului Stefan pentru una și singura nație maghiară. Mai cu seamă se deplânge soarta Ardealului, soarta sârmanei săcuimi, căreia nu i-se dă destulă mână de ajutor ca să redobândească cea țară, sau provincie, cum se chiamă astăzi, pentru maghiarime...

Cuvântul *redobândire* ar vrea să însemneze adecă neadevărul istoric, că Ardealul ar fi fost cândva locuit în majoritate de unguri (maghiari, săcui, ciangăi...) Lucru cu desăvârșire fals, căci aceia au format întotdeauna o minoritate neînsemnată față de populația băstinașă românească a țării. A avut Ardealul stăpânitori maghiari sau maghiarizați; — în acest înțeles însă nu poate fi nimica de *redobândit*, căci și mai răi, și mai înversunați sunt cei de astăzi, stăpânitorii dela centru, față de majoritatea populației acestei nefericite provincii.

Nici în privința proporției numerice a locuitorilor nu are nimica de recăștigat elementul maghiar, căci doar chiar statisti-

cile oficiale nu fac decât să se laude, că acel element *sporește* continuu, în proporție mult mai însemnată, decât cel valah sau chiar săsesc. Astfel acum, la Cluj, nu s'a vestit oare prin raportul activității de 25 de ani a Societății de maghiarizare a „părților ardeleni”, și ca o dovadă de vrednicie a acelei activități, că dela 1880 la 1900 proporția locuitorilor maghiari (săcui etc.) ai Ardealului s'a urcat dela 31 și jumătate la 33 și jumătate la sută? — și fără a se da o cifră anume, nu s'a accentuat oare că, desigur, în cei din urmă 10 ani această proporție a mai crescut încă, în favorul elementului maghiar?... Și tot acolo, nu s'a arătat oare, că minoritatea maghiară și ca sprijin de instituții financiare stă mai bine decât celelalte naționalități, căci băncile ungurești din „părțile ardeleni” dispun de un capital de aproape 200 de milioane, pe când cele săsești n'au decât 100, iar cele valahe abia 70 de milioane, — iar împrumuturile anuale ale băncilor ungurești s'au urcat la 64 de milioane de coroane, pe când ale celor românești numai la 26 de milioane?... Nu este și aceasta o dovadă, că maghiarimea este neasemnat mai favorizată, și din punctul de vedere economic, din moment ce deși formând abia o treime a populației Ardealului are la dispoziția ei de trei ori atâta capital de ajutorare prin bănci, decât de pildă românimea cea oropsită și avizată la propriile ei puteri, cu prigonire în loc de sprijin oficial?

Numai în ce privește activitatea „culturală”, rezultatele sunt mai slăbuțe, căci în 20 de ani numărul nemaghiarilor cari

pricep ungurește a crescut numai dela 120 la 200 de mii, măcar că sporul populației nemaghiare în acelaș răstimp a fost de 226 de mii de suflete.

Față de toate aceste constatări, vine deputatul Sigmund Várady să arate, prin *Pester Lloyd*, că numărul maghiarilor cu drept de vot scade uimitor în comitatele cu populație în majoritate săcuiască și că crește în numărul alegătorilor din comitatele cu populație covârșitoare românească (dar pe acestea nu le citează pe toate din Ardeal).

Astfel în comitatul Hâromszék în 1878 mai erau 9 mii de alegători, în 1910 nu mai sunt decât 4 mii; în Csik erau 12.500, și nu mai sunt nici 6 mii etc. Pe când în comitatul Maramurăș erau 13.500 și sunt acum 26.500, în Crrăș erau 11 mii și sunt aproape 28 de mii, în Selagiu numărul lor a crescut dela 10 la 20 de mii... Cauza? Este după d. Várady, că mulți săcui au pierdut censul, și mulți români l-au dobândit în acest răstimp.

Tot ce se poate. Dar am vrea să știm ce vină se poate găsi aci *oficialității* sau *societății* maghiare? Lipsește oare săcuimii sprijinul acestora? Am văzut că nu, nici decum; lipsește însă, da, cu totul lipsește, elementului nemaghiar, îndeosebi celui românesc. Apoi dacă cu tot sprijinul extraordinar dat săcuimii, aceasta nu biruie în lupta cu necazurile vieții, iar alții cu toată prigonirea, tot reușesc să prindă vlagă și vieță, însemnează oare că sistemul de până acuma trebuie continuat și înăspriț? — sau însemnează că a dat faliment, că nu duce

Gal și Elena

din nemțește după Friedmann

de Ecat. Pitiș

Din sânul necunoscut al Asiei, venit-a în vremuri străvechi un popor, al cărui principiu de căpetenie consta în a trăi liber, nesubjugat, privind robia, ca o rușine din cele mai mari. Pentru un om de inimă, — ziceau ei — sunt numai două lucruri cu putință: a învinge, sau a muri. Acest neam de oameni, numiți mai târziu gali, se distingueau prin o vitejie fără seamăn, erau înzestrați cu spirit ager, mândru, accesibil tuturor impresiilor, în schimb, însă de-o extraordinară nestatornicie, fără paciență, dușmani oricărei reguli și disciplini și în vecinică neunire unii cu alții din cauza prea marelui lor trufii. Individul valora la ei și sieși totul, în opoziție cu germanii, la cari totalitatea întrecea eul propriu.

Întăiu înaintară până la râulețul Allia; acolo se ciocniră cu locuitorii etrusci și impresurară capitoliul Romei, pe-atunci încă foarte neînsemnată. Respinși fiind se ntoarseră iară și iară ademeniți de prăzile bogate și de roditoarele ținuturi. Cei stabiliți deja prin locurile acestea, arătară cetelor năvălitoare, ce le urmau de dincolo de Alpi, frumoasa Italie meridională, apoi spre a nu avea dușmani la spate se uniră cu ei zicându-le: Uitați, aceasta-i țara ce ne îmbie din belșug turme și bani, sclave frumoase, locuri de arat și pășunite; veniți, dar cu noi, să supunem pe locuitori.

Alexandru, fiul lui Filip, întreba odată pe câțiva gali din Scitia îndepărtată: de ce se tem ei mai mult. Nu ne temem de nimic — răspuneră aceștia — nici dacă cerul s'ar prăbuși asupra noastră. Dar observând puterea și vaza de care se bucura Alexandru, adăugară: Prietenia unui om ca tine, însă știm s'o prețuim. El încheiă cu ei prietenie și alianță.

După moartea lui Alexandru, generalii săi se războiră între ei pentru moștenire și Helada*) se împărți în mai multe părți.

Antigonus își arvuni o trupă de gali: un ban de aur de fiecare cap. Galiile vicleni veniră cu femeile și cu copiii, cerându-și plata înzecit. Au nu sunt tot gali și aceștia? întrebă arătând spre ceata de rudenii. Astfel se iscă ceartă între eleni și străini. Cei din urmă înțeleseseră în curând că puteau locui acolo, unde i-au fost plătit.

Un alt Brenu conduse războinici viteji peste munții Hemu**) înzăpeziți și grecii înălțară rugători brațele spre cer, invocând numele lui Alexandru și Filip, ca zei ocrotitori, dar nimeni nu prinse armele în mâni să-și salveze patria.

Târziu se ridicară unii, ca Sosthene și Cydias, dar la vederea numeroaselor trupe de gali se convinseseră, că nu era vorba, ca pe vremea perșilor numai de libertate, ci de viață și moarte. Helada ar fi fost ștearsă de pe tablele lui Clios, dacă nu s'ar fi ținut dușmanilor calea la

*) Vechiul nume al Greciei.

**) Numele vechiu al Balcanilor.

Termopile. Invingerea asta, n'a putut asigura liniștea pe timp îndelungat.

În fiecare primăvară veneau tot alte și alte horde, cari ardeau, omorau și prădau. Atunci se petrecură grozăvii, asemenea celor povestite de pe vremea Ciclopilor și a Lestrigonilor. Bestiile cu chip omenesc, omorau fără cruțare bărbați, moșnegi și copii, își băteau joc de femeile și de fecioare.

Atunci s'adeverise vorba lui Pindar: durerea proprie și-era atât de mare, încât la cea streină priveai nepăsător!

Șasezeci și cinci de mii de ostași cu servitorii lor și douăzeci și patru mii de călăreți se năpustiră prin Focida deschisă, dealungul insulei Cefalonia, până la Elatia. La o depărtare de o zi de vestitul templu dela Delfi poposiră.

Acolo Loxias prezicea viitorul. Europa și Asia întreagă veneau ca să-și afle destinul și nici un trimis nu ieșea din templu, fără a lăsa în urmă-i daruri scumpe. Profanarea acestui templu din partea barbarilor, a fost, deci, cea mai grea și mai amară lovitură pentru eleni.

Inzadar îl făcură atent pe Brenu, căci nu credea în superstiții. „Zei” — zicea el — „sunt bogăți, deci aducă-ne ei daruri nouă, nu s'astepte să le-aducem noi”.

Încă de departe, privirile sălbaticilor fură atrase de multele statui ale zeilor, lucrate în aur, argint și fildeș, de vase de jertfă bogate și de trăsuri, cari sclipeau în mândrul soare al Greciei.

la scop și că ar fi lucru mai cuminte să fie părăsit și schimbat?

Noi credem că orice judecată dreaptă și nepreocupată trebuie să incline spre concluzia din urmă. Câtă vreme avem, pe de o parte, faptul pozitiv al avantajării maghiarimii, în deosebi a săcuilor din Ardeal, fiindcă ei sunt acuma la ordinea zilei, în detrimentul și cu prigonirea celorlalte elemente de viață și de propășire a acestei țări, — iar pe de altă parte ne găsim în fața constatării că, cu tot acest tratament, săcuimea dă îndărăt economiceste în loc să progreseze, — trebuie să ajungem la încheierea că buba sistemului este fie că nu poate exista propășire economică pentru unii locuitori ai unei țări cu prigonirea și nedreptățirea altora, — fie că ocrotirea oficială exagerată merge împotriva scopului ce urmărește, căci în loc de imbold, îndemn, încurajare la muncă, ajunge la descordarea forțelor, la acel lasă-mă să-te-las, care bizuindu-se pe puteri din afară de propria lui energie, și-o pierde cu desăvârșire pe aceasta, singura cu adevărat fecundă și mântuitoare.

Nu vrem să admitem și a treia posibilitate, că — săcuimea prin firea ei ar fi mai puțin înzestrată în lupta pentru viață. Credem bucuros că ar fi și ea deopotrivă de harnică, așa cum de pildă o dovedește muncind și câștigând parale frumoase în România, făcând chiar averi, după cum o recunoaște, acum de curând, până și un corespondent al ultra-șovinistului *Budapești Hirlap*... Apoi dacă în România săcuii se pot îmbogăți, iar în propria lor țară — își pierd censul, — nu e oare lucru vădit că *altceva* trebuie să fie aci de vină, iar nicidecum *prea puțin* privilegiu și favorizări cu cari oficialitatea sau societatea maghiară i-ar copleși.

Tot ce se strigă și se lamentează pe această coardă, nu sunt decât alarme false, — nu sunt decât stăruiri în aceeași deplorabilă orbire, care tot mai mult amenință să dea această nenorocită țară de mal.

Tulburările din Viena

Manifestații contra scumpetei. — Devastări și rabotaj. — Intervenția armatei. — Un mort, 89 răniți.

Viena, 18 sept. n. 1911.

La Viena a fost Duminecă o manifestație cum nu s'a pomenit aci de pe timpul revoluției și care va lăsa pată rușinoasă în istoria acestei localități. Patruzeci de mii de oameni au demonstrat din cauza scumpetei. Contra cui? Matadorii s'au ferit a o spune, știind bine că cei pe cari mai întâi i-ar lovi răspunsul, numai neam de neamul lor ar fi, cu care ei se solidarizează în ascuns, pe toată linia. Și, pot fi mulțumiți cei ce se simțesc chemați a fericii omenirea; șefii, patronii celor mici, după ce s'au convins încă odată despre robia masei stăpânite de dânsii, care, după ce a fost amestecată prin promisiuni continue, adunată eri cu mic cu mare, și încă odată întărită prin discursuri și lozince proaste, a fost abandonată, fără frâu și cu patimile excitate, în știrea bulevardului, și s'a lăsat amăgită la acte de sălbătecie ca apoi, după ce s'a batjocorit și înjosit astfel pe sine, să fie bătută și călcată de cai și împunsă de baionete. Când oare va deveni manifestație pentru toți intențiunea acelor apostoli falși?

După agitări cari durează de luni de zile, de astăprimăvară chiar, când cei ce nu se sfiesc a se numi aici „liberali” au făcut din scumpete armă crudă și sigură împotriva creștinilor sociali, conducătorii, dacă ar purta ei și seamă de binele altuia, n'ar fi lăsat poporul pradă unei situațiuni disperate, și dacă au crezut necesar a conjura masele, ar fi grijit și de o disperare a lor în pace, s'au cel puțin fără excese, cari nu produc nici un bine. Dincontră, eri dinadins s'a omis chiar a designa aranșatori cari să supravegheze mulțimea și să o păzească de amestecul celor ce din toate canalurile es cu asemenea prilej la suprafață. Astfel ciocnirea era sigură, și îți vine să crezi că intenționat a fost provocat dezastul de aceia, cari aveau datoria a-l evita cu orice preț. De geaba s'au grăbit a douazi

a-și spăla mâinile cei dela conducerea partidului și cei ce au convocat adunarea, sângele ce a curs eri pe ei se va usca, și pe ei fi va lovi blestemul pentru ruina ce s'a adus eri, celor slabi și neputincioși iarăși, și pentru mizeria ce va urma încă de aci pentru nenorocii ce s'au lăsat împinși în vârtej. Iar opinia publică, care li purta simpatie cât timp îi știa luptând contra unui rău care apasă deopotrivă toate clasele, cu o mică excepțiune, îi condamnă, după ce a învățat ai cunoaște.

* * *

Adunarea a fost convocată pe duminică, în sala poporului dela primărie. De dimineața au fost deja acolo toate grupurile, dar n'a putut fi vorba de a intra în sală, cu mult prea mică.

La 11 ore erau 40,000 persoane în jurul primăriei, multe femei, și copii chiar. S'au rostit 25 discursuri, căci se vorbea în cinci locuri în acelaș timp. La intervaluri câte un cineva aruncă în mulțime lozince: „*Trăiască revoluția!*” ce se repeta apoi din toate părțile, dela o margine la alta unii o poartă ca inscripțiune, în vârful unui băț un tânăr are ideea a o agăta de gâtul statuelo. de dinaintea primăriei, și e de aspect bizar cardinalul Colonits ori Josef von Sonnenfels, cu acest postav roșu ce li-se leagă ca un șorț, în timp ce jos mobul vânjește grotesc, amuzat de glumă. Trei poliști stau alături și-i lasă să facă ce vrea.

Și, nimic nu e mai ridicol decât când acum cei ce se simțesc cu musca pe căciulă cearcă a arunca vina pe poliție și pe armată.

Intr'adevăr, poliția era toată concentrată în cartierul acesta și soldații asemenea s'au pregătit pentru orice caz. Dar manifestațiilor nu li-a stat nime în cale, dincontră, era de admirat paciența și indulgența poliției, care a făcut multe concesii, a lăsat absolut liberă piața primăriei și jurul ei, ca și al teatrului, chiar și intrarea parlamentului. Numai străzile cari duc spre palat, la Burg, erau închise, cu cordon de poliști și de dragoni; (astfel și strada unde e capela română — Löwelstrasse, — dar nime dintre credincioși n'a fost împedecat de-a trece la liturgie). Cunosând obiceiul de a se scuza cu abuzarea poliției, premierul Gautsch a oprit strict orice amestec. Ciocnirea totuș a urmat.

Către amiazi a izbucnit scânteia, ațâțată cu aceeaș ticăloșie cu care pune criminalul foc sub casa vecinului. Fără conducere, lumea nu pleca după ce a terminat, ci se înghesuia pe Ring, la primărie, la parlament, strigând, fluierând, injurând, amenințând.

Cineva strigă: iată că-și bat joc de noi; iată că s'a zvrălit cu apă peste noi; jos cu ei! „Jos cu ei”, răsună de aici și de acolo, și în momentul

Era orașul Delfi, care, ca un strugure copt atârna de un pisc al Parnasului, muntele poezilor.

Poziția și însemnătatea li asiguraseră până acum liniștea. Orașul nu era întărit. De jur împrejur se trezea un eou ciudat și inexplicabil, care te făcea par'că și mai mult să simți apropierea dumnezeirii.

Frontispiciul templului era din marmoră albă de Paros. Din încăperi subterane se'năltau nori de fum, iar cel ce respira fumul acesta, era transpus în stare de extaz, ori nebunie. Acolo proceea marea preoteasă a zeului Apollo. Prorocirile ei erau infailibile.

La poalele Parnasului, întinseră cinerării corturile lor. Mai marii armatei, în loc să'nceapă imediat atacul, își pierdură timpul sfătuindu-se. Eroii flămânzi se mprăștiară prin grădinile înfloritoare și prin vilele pompoase, istovindu-se'n plăcerile Venerii și a lui Bachus. Cetățenii din Delfi se'ncrezură unui vechiu oracol. A doua zi, deși în mare parte sleiți de puteri, galii se năpustiră asupra orașului — ca gigantul asupra Olimpului. avură însă pierderi însemnate. Templul fu pradat.

Era toamnă și'n decursul luptei se iscă una din acele furtuni îngrozitoare, cari sunt bine cunoscute în munții elenici. De sus, din munți se rostogoleau stânci și trunchiuri de copaci. Prin tumultul acesta preoții alergau ca niște fantome dealungul ulițelor îndemnând poporul la luptă și chemând zeitățile: Apollo, Minerva și Diana, să-i stea în ajutor. Peste zidurile orașului norii se lăsau flu-

turând, cu vestmintele albelor fecioare. Galii, ale căror șiruri fuseră în repetite rânduri lovite de trăsnet, credeau a simți asupra-le mâna amenințătoare a uneia din zeitățile lor îndușmănite. Din veacuri petrecute, războinici îmbrăcați în zale apăreau luptându-se cu ei: Pyrrhus, fiul lui Achile, al cărui mormânt zăcea'n apropiere. O panică mare cuprinse pe galii, pe acești dușmani ai frumosului; se rostogoliră pe povârnișuri la vale și din urmă i-ajungeau bucăți de stâncă sfărâmată. Și'n vreme ce asupra taberei curgeau fără'ncetare, tunând și bubuind blocurile uriașe, gerul și zăpada creșteau mereu sleind rămășițele de puteri. Brenn era rănit; în noaptea următoare se uciseră între ei eroii, crezându-se surprinși; a patra zi, conducătorul porunci să se ardă carele, iar el bău mult șiși implantă pe urmă un pumnal în gât. La Termopile căzură de asemenea alte mii de galii. Drumul înapoi duse printr'o Tesalie și Macedonia de răzbanare. Ultimele cete de cimrogali se risipiră acum cari încotro; unii din ei rămaseră pe lângă hotare, alții se'napoiară la velezii și la druiții lor, în pădurile seculare și nepătrunse ale acestora.

Intr'o stradă din Delfi, care ducea la templu, Cavara, o căpetenie a galilor, zărise o femeie tânără de-o frumusețe orbitoare, care înghenușiată pe pragul unei case mari, frumoase, sta cu brațele-i albe ridicate spre cer. La spatole ei o sclavă ținea'n brațe un copilăș de doi ani. Xanthos, soțul femeii lupta din răsuputeri, c'o sabie scurtă împotriva hoardelor barbare, ce cuprindeau tot mai mult teren.

Eudoxia, mama copilășului văzuse pe soțul ei căzând, c'o adâncă rană'n piept, pe care piept ea de atâtea ori își răzimase capul privind dulce'n ochii lui, de pe pragul acestei case.

Puterile o părăsiră, dar în acelaș moment un braț de bărbat o cuprinse, ca un inel de fier peste mijloc, și doar atâtea mai simți, că e târât la vale pe coasta piezișă a Parnasului. Când deschise ochii se văzu într'un pat culcată pe o piele de animal, o blană de urs o acoperea. În juru-i zângănit de arme, și o răceală de gheață părea, că domnește afară. O privire în juru-i o făcu să înțeleagă, că-i prizonieră a barbarilor, că e despărțită de patrie, de soț și de copil.

Căldura binefăcătoare a pieilor de animal o mai simți cătra timp, apoi închise ochii lăsându-se în voia întâmplării.

Mai târziu își aminti de drumuri obositoare, de locuri streine, își mai aminti, că zile întregi călărise supraveghiată de bărbați bărboși, cari rădeau și beau, dar pe ea n'o supărară nici cu vorbe, nici cu fapte necuviincioase. Unul părea a fi mai mare peste ceilalți. De el ascultau toți. Era Cavara, stăpânitorul din Andomatunum.

Pe acesta îl ura, căci el o răpise din patrie. Dar îi plăcea bărbăția-i mândră și puterea, de cari se vedea, că e conștiu.

Intr'o seară, odată, stând ea în cortul ei așezat mai la o parte, unul din bărbați se furișă înlăuntru și se apropie de ea cu vorbe și purtări nerușinate. Cavara spăru ca din pământ și străpuse

următor două rânduri de geamuri sunt sparte, și încă sute de petrii sunt repercutate de zidurile acestui frumos palat al primăriei. Acum în sfârșit iese poliția, dar fără sabie, nu poate răzbi cu mulțimea, soldații însă mătură tot și trag cordon. Aceasta s'a întâmplat în mijlocul unui țipăt infernal, și în timp ce reculau, demonstrații amenințau cu bastoanele în aer.

Intr'aceea, cei de pe Ring au avansat spre muzeu, până la strada Zelaria, iar alt ram dincolo spre teatrul popular, și ținea întreg locul ocupat, cât abia puteai trece pe margine. În fața tribunalului administrativ, un smintit aprinde o petardă de hârtie, ca să se sparie caii poliției; detunătura pare a fi dela o armă, și cineva țipă: dela tribunal s'a descărcat asupra noastră. Urlete și năvăliri sălbatice spre edificiul acesta, ferestrele sunt momentan ruinate, chiar și emblema e aruncată jos de deasupra intrării.

Deșteptată odată bruta, ea nu se mulțumește cu orice. Cei cari nu pot lovi geamurile tribunalului, isbesc în vitrinele de cari sunt aproape, ori în candelabrele din parcul apropiat, alții îndemnați tot mai mult, pătrund în cafeneaua din colț, sparg ce găsește, iar în restaurantul vecin, din fața teatrului popular, o lovitură isteată face tot țandără oglinda cea mare. Musafirii ce ședeau tocmai la prânz fug speriați. Târziu, pentru a nu provoca nimic, vine poliția, credincioasă ordinului ce i-s'a dat; soldații îi ajută, infanteria trage cordoane, husarii circulă cu sabia scoasă pe străzile curățate.

Impedecați de a se întoarce la Ring, manifestanții pornesc în sus, spre periferie; și vai de străzile pe cari trec: nu e exagerare, căci azi dimineața ne-am putut toți convinge: pe Lerchenfelderstrasse, pe Florianigasse și pe strada care duce în suburbiul Josefsstadt, n'a rămas nici felinar, nici geam, nici vitrină, nimic ce a fost de sticlă și accesibil, n'a rămas nespert. La periferii s'a continuat apoi grav, deosebit în districtul XVI, Ottakring: tramvaiele au fost trântite și sparte, școlile devastate și aprinse, o biserică ce era în zidire, aproape demolată. Aci, soldații au îndurat și ei destul, iar dintre poliști au fost răniți 22. Și, cam la un moment dat s'a făcut cercarea a reprimă infanteria, s'a dat o salvă în aer, apoi, soldații au înaintat cu baioneta pe pușcă; s'au găsit cari au crezut că pot rezista și cu acest prilej un soldat a luat pe un îndrăzneț pe vârful baionetei; nefericitul a murit după câteva momente.

Nu vom continua detaliile. Căci vor părea ca exagerate, cum duminecă seara, când se colportau știrile acestea, am crezut noi aci că sunt exagerări, totuși, în localuri, lumea le discuta aprinsă. Cercând să facem o plimbare la Ottakring, pentru a ști ceva sigur, poliția ne-a însoțit un pic pe străzile întunecate, iar sub pașii noștri sunau strident sfărâmături de sticlă, dela felinare; pe aci trecuseră deja Vandalii și acum era pace: dar dinspre

Schmelz se auzeau răcnete teribile. Comisarul care e cu noi ne spune că dacă nu va fi pace, se proclamă legea marțială. Și ne sfătuiește să nu ne ducem mai departe.

Luni a fost pace. Lunea a peregrinat ziua întregă să vadă urmele Vandaliilor.

Adunările populare continuă. *Comitetul național dezvoltă o muncă cu adevărat uriașă pentru luminarea și îmbărbătarea maselor mari ale poporului nostru. Șirul lung al adunărilor populare de până aci au dat nouă avânt vieții partidului național. În toate comitatele, unde comitetul național, cu atâtea jertfe și osteneți, a chemat la adunări masele poporului, se observă o puternică mișcare de regenerare națională. Dela un colț la altul al teritoriului locuit de români răsună glasul de propagandă al neobosiților noștri luptători în frunte cu vrednicul președinte al clubului deputaților naționaliști dl. Teodor Mihali. Suntem informați că în curând va urma o nouă serie de puternice adunări politice românești. Vine la rând înainte de toate comitatul Timișoarei, unde se vor ține una după alta 4 mari adunări de popor: la Timișoara (8 oct. n.), la Ciacova (15 oct. n.), la Belint (22 oct.) și la Cheveresul-Mare (22 oct. n.) Va urma apoi comitatul Torontalului, Brașovul, Sălagiul, se va trezi din somnul cel de moarte chiar și Sătmarul și Maramurășul, acoperit până acum de ghiata ucigătoare a indiferențismului păcătos.*

Suntem fericiți, că putem vesti toate acestea cetitorilor noștri. Conducătorii neamului nostru își fac datoria și așteaptă ca tot astfel să și-o facă toți românii de omenie.

„Gross-Oesterlich” și serbările dela Blaj. Iată un glas sincer, glasul unui viitor, astăzi încă neînțeles.

... Decurgerea acestei serbări a arătat vădit încă odată, cât de puțin corespunzătoare sunt pentru împedecarea dezvoltării naturale a unui popor național conștient, armele mincinoase și artificiale, — sau cred șovinismii maghiari că un popor, care între atari împrejurări arată un astfel de rezultat va mai putea fi desnaționalizat? A trecut vremea aceea și se pare că conștiința națională a românilor a trezit și celelalte naționalități — și că orice năzuințe ce țințesc într'acolo este o cheltuire ză-

pe celce se obrăznicise. Cadavrul l-a împins cu piciorul în desis.

Din acea zi Endoxia se simți mai sigură, decât lângă Xanthos, grecul ei slăbănog, care lăsase pe Cavara s'o răpească.

Incutul se încetul se deprinse Eudoxia și cu graiul acestui popor. Oricât de cruzi apăreau galii, ca masă, ca cuceritori în țară streină, individul singuratic, și mai ales superiorul, putea fi capabil de sentimente curate, chiar nobile și cavaleresti.

La început Eudoxia îi făcea reproșuri amare lui Cavara, pentru că o răpise din patria-i frumoasă, ca s'o aducă prin valuri de sânge, prin pericole, peste ghiată și zăpezi, într'o căsuță din pădure, incunjurată de câteva colibi și grajduri. Căci mai mult nici nu era pe-atunci Andomatunum. Apoi plânse mult după Xanthos și după copil. Cavara o mângăia. Nu el, ci Brenu chemase galii la arme și împotriviindu-se ar fi plătit cu viața. Ori să fi rămas lângă cuptor cu babele și cu moșnegii?

Pentru prima oară fața Eudoxiei se lumină de un zimbet. Chiar faptul c'o răpise, nu era el oare cel mai mare omagiu? Din întreaga Grecie plină de femei și fecioare cu trupuri de zăpadă și bucle aurii, el numai și numai pe ea o luase. Fusesse, deci, robit de grația, farmecul și dragălașia ei și mai bine s'ar fi aruncat în sabia lui Xanthos, decât să se întoarne singur în sălbăticia țării lui. Toată viața nu s'ar fi gândit, decât la acest chip de zeiță, ce o văzuse stând în cadrul ușii, ca n'incăperea unui templu, s'ar fi îndurat mii de morți, de s'ar fi întors aci, numai eu amintirea ei chi-

nuitoare. „Dar Xanthos, Xanthos și copilul? se tânguia Eudoxia.

„Ii vei revedea!”

„Ii voi revedea?”

„De sigur, au nu credeți și voi într'o altă viață, cum ne învață druzii noștri să credem? Viața e jumătatea morții! zice ei. De ce ne n'ngropăm noi morții cu lucrurile ce le au mai dragi? Ca să se joace cu ele în cealaltă lume. Când muri mama i-am aruncat pe rug și câteva scrisori, să aibă dincolo ceva de cetit.”

Eudoxia zimbi de naivitatea uriașului, dar își aduse aminte, că la moartea mamei sale, i s'a pus acesteia un obol sub limbă spre a-i plăti lui Charon pentru trecerea cu luntrea.

Și adecă să nu-și revadă ea mama, pe Xanthos și copilul ei? Dar Styxul, se zice că șterge orice amintire, numai lui Tiresias i-a lăsat memoria drept pedeapsă.

Răse scuturându-și buclele de aur. Ea trăia și trebuia să se mpace cu soarta ce i-a fost dată. Și la urma urmelor era o greacă veselă și dornică de viață.

Eudoxia însoția cu plăcere pe Cavara la vână, admira puterea și dibăcia cu care acesta omora ursul, culca cu lancea renul la pământ, dohora din înălțimi bătlanii cu săgeata, și toate acestea pentru a-i face locuința mai comodă, masa mai bogată n' daruri și bunătăți, gătelile mai mândre și mai prețioase.

La armă înțelese, că-l iubea pe Cavara mai

darnică a puterii și energiei maghiarilor. De fapt, dacă ne gândim între ce împrejurări — puțin favorabile — și-a dezvoltat această societate activitatea, câte piedeci i-se pun din partea administrației maghiare atunci sunt de admirat aceste rezultate — însemnate.

Serbările dela Blaj sunt o pagină de lumină în istoria politică a naționalităților din Ungaria și ar fi de dorit ca aceasta să se considere în Austria.

Acolo să nu se lese seduși de povestea cu banda de țărani necivilizați, lipsită de orice organizație.

În politica monarhiei româniei să fie considerată de un factor însemnat, a cărui însemnată crește încontinuu și este chemat a duce rol în viața politică a monarhiei. Acest popor lucrător ce are lozinca: înainte cu iubirea de ordine, lăcomia de pământ — expresia iubirii fanatice de patrie — țărănimea aceia simplă, religioasă, ce cu adevărată venerațiune privește dinastia, este o columnă puternică a monarhiei — viitoare.

Să-i respectăm și să nu-i lăsăm prada năzuinței separatistice a maghiarilor. Românul este recunoscător pentru cea mai mică binefacere, dar și mândru, și ține minte.

Și totuși învățătura ce s'ar putea trage din această manifestațiune va întârzia mult, până ce forurile chemate nu-și iau oboseală să cunoască țaria acestei națiuni. Dacă s'ar întâmpla aceasta, atunci se știe că românul din Ungaria le-a succes, cu toate greutățile: că nu au universități nici școli de industrie și meserie, — a-și forma o inteligență, o industrie națională, a fi independenți și în cele financiare, și a introduce în viața acestui popor, cunoscând însemnătatea economiei, învățături noi despre cultivarea rațională a pământului. Și fiindcă această obositoare operă culturală s'a îndeplinit fără conlucrarea statului, mulțumită energiei tenace puțină mulțumită va avea de așteptat statul maghiar dela români.

Consiliu de miniștri. Măine, miercuri, va avea loc la Budapesta un consiliu de miniștri, la care vor participa toți membrii cabinetului. Primul-ministru contele Khuen-Héderváry va raporta despre rezultatul audienței de ieri la M. Sa, apoi consiliul de miniștri va stabili îndrumările pe seama raporturilor unguri pentru apropiatele tratative cu guvernul austriac în chestia importului de carne din Argentina.

Moștenitorul tronului la M. Sa. Duminecă A. Sa Francisc Ferdinand moștenitorul tronului a fost primit în audiență la M. Sa împăratul. Cu prilejul audienței, care a durat aproape două ore, A. Sa i-a făcut M. Sale un raport vast despre decur-

mult decât pe Xanthos, și că viața în sânul naturii e mai fermecătoare, decât datinele lustruite din orașelul zeilor Delfi.

Cavara stăruia să se cunune după obiceiurile țării lui.

Văduvioara necredincioasă, nu era însă sigură de moartea bărbatului dintăiu. Glasul îi răspunse arătându-i sabia lată, că răni făcute c'o astfel de sabie, nu se vindecă mai mult. Dela o vreme nici el nu mai stăruia, ci se hotărî s'astepte până la iarnă. Frigul îndeamnă oamenii să se adune în jurul căminului cald, iar plictiseala învinge chiar și cel mai capricios suflet de femeie — și el nu se înșelase.

Era și vremea să se facă pasul acesta, căci vecinii lui Cavara, cu deosebire căpeteniile aruncau Eudoxiei priviri, din ce în ce mai lacome și mai obraznice.

O preoteasă pusese deja de mult ochiul pe îngâmfatul comandant, iar druzii îl țineau în de rău pentru frumoasa sclavă ce o găzduia în casa lui. (Sfârșitul în nrul viitor).

Dr. ȘTEFAN TĂMĂȘDAN

medic unv. specialist în arta dentistică.

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

sul marilor manevre finale din nordul Ungariei. M. Sa și-a exprimat deosebita bucurie și mulțumire pentru frumosul decurs al manevrelor.

Ieri A. Sa moștenitorul tronului a plecat la Eckartsau, unde vor avea loc mari vânătoare.

Audiența contelui Khuen-Héderváry. Din Viena primim știrea, că ieri la orele 11 a. m. primul-ministru contele Khuen-Héderváry a fost primit în audiență la M. Sa. Despre audiența contelui Khuen la M. Sa „Budapesti Tudositó” publică următoarele:

„Primul ministru contele Khuen-Héderváry, care dela sfârșitul lui iunie nu s'a mai prezentat în audiență la M. Sa., cu prilejul audienței de astăzi i-a făcut M. Sale un raport detaliat despre situația politică din Ungaria, precum și despre evenimentele politice ce se prevăd în viitorul apropiat. M. Sa a fost încântat de raportul primului ministru și l-a concediat din audiență în mod foarte afabil”.

Audiența contelui Khuen a durat peste cinci sferturi de oră.

După amiază contele Khuen a avut consfătuiri cu primul ministru austriac baronul Gautsch, apoi cu trenul de 4 ore 50 m. s'a întors la Budapesta.

Din ticăloșile guvernului unguresc. Din Oradea-mare primim știrea, că reprezentanța comunală acelor zece comune din cercul Beinșului s'a opus ordinului comitatului și a declarat, că nu organizează școli comunale.

În ședința de sâmbătă, comisia permanentă a hotărât să facă congregației comitatului propunerea, ca aceasta să ceară ministrului dizolvarea reprezentanțelor comunale venite.

Cetind știrea aceasta, unui neorientat i-ar veni să creadă, că cele zece comune bihorene amintite, nu voiesc să înființeze școli, pentru că se îngrozesc de cultură.

Probabil, că și aceasta va fi cauza, căci doar conții Tisza și ceilalți stăpâni din Bihor s'au îngrijit, ca nefericitul popor bihorean să rămână în rândul animalelor.

Totuși nu aceasta e cauza principală. Ci aceea, că numitele comune plătesc deja 100—200 procente dare supletoare, iar înființarea școlii le-ar urca darea la 600—800 procente. Deci cele zece comune nu pot să-și înființeze școli, zadarnic le impune aceasta §-ul 44 al articolului de lege 38 din 1868.

Însă legea aceasta mai are și un alt paragraf, în care se spune, că acolo, unde cere trebuința, ministrul poate și trebuie să înființeze, pe banii statului, școli populare.

...În patria latifundiarilor, satele sunt sărace, lipite pământului și inculte, iar ministrul de școli nu voiește să-și cunoască și împlinească datoria față de cultură. Dela parlamentul actual nu putem aștepta să-l silească pe contele Zichy la împlinirea datoriei, de oarece nici până astăzi parlamentul conților și al groșilor nu și-a bătut capul cu astfel de „nimicuri”.

Trist, dar adevărat!

Atașatii militari la M. Sa. Din Viena primim știrea, că ieri M. Sa împăratul a primit în diență pe atașatii militari stăini, cari au luat parte la marile manevre din nordul Ungariei. M. Sa a vorbit cu mult interes despre manevrele decurse, dovedind, că cunoaște foarte bine toate amănuntele lor și a mulțumit reprezentanților statelor străine pentru participarea la manevre.

Ieri M. Sa a primit în audiență de adio și pe arhiducele Carol Francisc Iosif, care pleacă a petrece timp mai îndelung la Schwarza.

Noul ministru de războiu. Din Viena ni-se telegrafiază, că azi dimineață M. Aufferberg comandantul de corp din Sarajevo, a sosit la Viena. La orele 9 a. m. s'a consfătuțit timp îndelungat cu Conrad șeful statului major, apoi la orele 11 a. m. a plecat la Schönbrunn, unde a fost primit în audiență la M. Sa. Cu prilejul acesta M. Sa i-a oferit lui Aufferberg portofoliul ministrului comun de războiu. Aufferberg a primit ofertul M. Sale.

Din cameră. În sala de ședințe a camerei ungare, de câteva săptămâni totul e plictisitor. Stenografi aproape și-au uitat meseria, paianjenii au țesut cu pânza lor băncile camerei.

Dar cu atâta era azi mai viu mișcarea în culoare, unde „părinții patriei” își dau silința să aplice afacerile de onoare dintre deputații Zichy—Meszlényi și Sümegi—Radó. Astfel votările nominale n'au putut să înșele pe deputați să rămână în sala de ședințe.

Stolypin a murit. Telegrama din Kiev aduce știrea că ministrul președinte Stolypin lovit de glonțele lui Bagrov a murit. Știrea despre moartea lui a stârnit pretutindeni regrete, și mai ales în Rusia simpatia tuturor straturilor sociale crește tot mai mult.

Stolypin a avut foarte mulți dușmani, pentru regimul inaugurat de dânsul, dar în schimb a făcut și multe îmbunătățiri în imperiul rusesc, unde a creat totuși o atmosferă mai pacinică de când luase în mână frâiele guvernării. El este o jertfă a politicii sale, pe care n'a putut-o evita ori cât de treaz a fost în tot timpul stăpânirii sale.

Cauza morții sale a fost operația, care la început părea a fi succes, dar mai târziu s'au ivit complicațiuni, cari i-au adus sfârșitul mortal.

În Kiev domnește mare agitație și ori cât de mult se îngrijesc autoritățile, sunt temeri, că se vor întâmpla pogromuri împotriva ovreilor, din cauză că Bagrov este de origine ovreu.

În ce privește urmașul său se vorbește mult de Kokowzew, actualul ministru de finanțe și de Neratov, locțiitorul lui Sasanow, ministru de externe, care e în concediu și acum din cauză de morb.

După activitatea de până acum a amândurora se poate deduce cu siguranță că nici unul nu va putea înlocui personalitatea lui Stolypin. Marele imperiu rusesc stă așadar, în fața unei probleme grele, dela a cărei rezolvire atârână în mare parte viitorul mai apropiat al Rusiei.

Tratatul pentru Maroc. După informațiile mai nouă, tratatul între Franța și Germania și-au pierdut ascuțitul și sunt speranțe, că ele vor lua un sfârșit pacinic.

Cancelarul Bethmann-Hollweg a plecat pe vr'o câteva zile în concediu.

Secretarul Kiderlen-Wächter a primit ieri după amiază pe Cambon, predându-i răspunsul Germaniei la nota Franței.

Textul notei a fost compus de cancelar și secretarul ministerului de externe.

Se zice, că Franța va răspunde tot în scris la această notă. Situația nu s'a agravat, dar va necesita încă un schimb diplomatic des, care va dura timp mai îndelungat.

Situația pare a se fi ameliorat în urma fap-

tului, că Germania ar fi abdicat de privilegiile economice în Maroc.

În urma acestora, de aici înainte tratativele se vor mărgini mai mult la lucrări de formă, și fiindcă ambele părți se străduiesc să fixeze cât mai precis toate punctele înțelegerii, ca să se evite pe viitor interpretarea lor greșită, aceste lucrări vor decurge încet și vor cere timp poate de luni de zile până ce se vor sfârși în mod definitiv.

Marile serbări ale Ligei pentru unitatea culturală a tuturor Românilor

Insemnătatea intelectuală și națională a serbărilor

II.

Luni a fost același furnicar de oameni, în care covârșește portul național, cu țesăturile, motivele și forma lui deosebite după localități. Timpul a fost frumos, dar răcoros. De dimineață publicul a vizitat diferitele pavilioane din parc, peștera de lângă lac în fața palatului Artelor, cuștile zoologice cu lupi, urși și vulpi, apoi palatul Artelor; casa dela Poradim, cu bordoiașul de lângă ea, lucruri de pe timpul fostei expoziții, cari au mai rămas și pe cari unii nu le-au mai văzut.

Foarte mulți, mai ales țărani de peste munți, au vizitat iarăși pavilionul „Neamul Românesc” și muzeul istoric al d-lui Iorga, expoziția Federației cooperativei sătești și cea de țesături naționale, cu diferite lucruri frumos rânduite ca porturi naționale.

După amiază în Arenele romane serbarea s'a început cu cântece naționale, cântate de corul mixt al școlii din Azuga, sub conducerea d-lui Mușat, care a smuls vîi aplauze. Apoi d. Ion Zelea Codreanu, profesor secundar din Huși și fost candidat de deputat al partidului național-democrat în Fălcieni, în nedespărțitul costum național, pe care-l poartă totdeauna, a ținut o cuvântare foarte pătrunzătoare și des aplaudată, rostind și următoarele:

„Dela Nistru și până la Tisa, e o singură țară românească, e țara noastră. D-zeu și strămoșii nouă ne-au lăsat-o”.

După această cuvântare, pe la orele 6 a început defilarea cortegiului istoric. Publicul a izbucnit în aplauze după trecerea fiecăruia din domnitorii neamului nostru urmați de grupuri de ostași, îmbrăcați toți în vestimintele lor de pe vremuri. Tunete de aplauze a smuls dintre toți domnitorii, cu drept cuvânt numai Cuza-Vodă I, adevăratul desrobitor al neamului nostru.

A fost spre seară și un concurs de porturi naționale în expoziția de țesături. S'au dat mai multe premii, de câte 50 lei d-nelor Sofia Ionescu, Vatra-Dornei (Bucovina); Stella Popescu, Dragna; Maria Sisine, Drăgușeni; Malea Ulea, Câmpulung; de câte 25 lei d-nelor Maria Gh. Ilescu, Pleșoiu (Dolj), Elena Marilovici din Muscel, Petra Băsanțu din Putna, Paraschiva Popescu din Argeș, Teodora Diocolescu din Bulgești (Dolj) și Paulina Dumitrescu, București.

Au cântat apoi minunate doine din buciom și caval 8 olteni din comunele Păulești, Negărești și Tulnis din jud. Vâlcea, precum și 5 scripcari din Răcoasa, smulgând uimirea tuturor. Pe de altă parte într'o aripă a palatului regal a vorbit d. prof. Iorga despre: Datoriile românilor din regat față de cei de peste hotare și datoriile acestora față de cei dintâi, fiind des întrerupt de ropote de aplauze insuflete.

Și la cabaretul artistic seria producțiilor artistice a urmat. D-na Romanescu, marea noastră artistă dramatică în costum național, a declamat „Miorița” în chip deosebit, fiind călduros aplaudată. Mai declamă poezia „Dela Nistru pân' la Tisa”, aguduind prin înțelesul adânc înfiorat public ascultător, terminând în ovații nesfârșite. Au

Numai pe proprietarii mici
din suburbiul Aradului îi poate interesa că în str. Kasza Nr. 3 și 49 avem un depozit bogat de

țevi de beton
acomodate pentru canalizarea ce se află acum în curgere. Prețurile cele mai convenabile.

PEPOLI și ÉBERLEIN
intreprinzător de zidiri betonice.
Telefon Nr. 675.

mai declamat cu succes d-na Fărcășanu, d-nii Belcot, Constantinescu, Grigorescu și Mărculescu.

Pe la orele 8 o bură de ploaie rece a udat și-n seara a doua parcul Carol I, alungând publicul din vreme și pe neașteptate, dar ploaia n'a ținut mult.

III.

Ultima zi a serbărilor Ligii culturale a fost cea mai plină de însuflețire decât celelalte două ale marilor serbări, căci a fost ziua din urmă și nici o ploaie nu i-a turburat sfârșitul.

La orele 3 s'a urmat cu cursele de bicicletă organizate de către soc. de sub președința dlui Brumărescu. Celor dintâi 3 sosiți li-s'a dat diferite premii în obiecte de artă.

Pe la 4 d. a. în fața Palatului Artelor s'a întrunit un mare grup de țărani și țărance în costume naționale, ca să ia parte la al 2-lea concurs de porturi naționale. Ei au întins o horă mare a unirii lângă statuia bardului dela Mircești, care părea reînsuflețită privind la frumosul joc național. Patru ciobănași ziceau înduioșător din cavaleri, așezați în mijlocul horei.

A fost o horă ca niciodată, o horă de române în porturi încântătoare din jud. Mușcel și Mehedinți. S'au dat premii; 4 de câte 20 lei și 6 de câte 10 lei.

După terminarea concursului ne-am dus în Arenele romane, unde mii de spectatori așteptau cu nerăbdare să li-se perindeze pe dinaintea ochilor chipurile străbunilor lor viteji. Miile de români erau foarte plăcut impresionați, privind cortegiul istoric cum se desfășura. La ivirea celui care înfățișa pe fostul domnitor Cuza, uralele nu mai voiau să înceteze, atât de slăvită e și azi amintirea lui.

După sfârșirea acestui cortegi, pe la orele 6 și jum., se zărește pe sus un biplan militar Farman, cu care venia în zbor dela Chitila sublocotenentul Protopopescu, ținându-și astfel făgăduiala. Se născuse o însuflețire de nedescris, batistele fâlțaiu, pălăriile se agitau în aer, uralele nu mai se opreau. Însuflețirea aceasta crescuse și mai puternic, când se zări nu mult după aceea un monoplan Blériot, cârmuit de prințul G. Valentin Bibescu, venind dinspre Cotroceni. Trecând pe deasupra Arenelor romane, a lăsat să cadă o ploaie de bilete de ale loteriei Ligii, uimind pe toți, depărtându-se apoi printr-o cârmire la stânga până nu s'a mai putut zări.

Apoi dl Iorga a ținut altă conferință în pavilionul regal, vorbind despre chestia românilor, despre legătura de suflete care trebuie întărită între fiii aceluiaș neam, terminând în aplauze furtunoase. A urmat apoi în Arenele romane conferința dlui căpitan în rezervă Tudor Popescu, despre comemorarea gloriosului episod din războiul neatârării — luarea Griviței. Pe inserate au început iluminațiile, rachetele și artificiele. Timpul frumos a făcut că animația a fost peste așteptări. Parcul g-meia de lume.

Pe la orele 9 seara a început Asaltul dela Grivița, dat de trupele garnizoanei București, sub comanda maiorului Selia. Gornistiții au chemat publicul în fața Palatului Artelor. Bombardări, ploaie de împușcături, trîmbițări, fluierături pentru reculegere. Din nou bombe, împușcături strașnice, bombe, împușcături sunt sus pe parapete, urale, înaintare, împușcături, muzica cântă, trîmbițele sună, împușcături, trîmbițări, marșuri, victoria, muzica cântând Deșteaptă-te Române și Innul regal.

La 9 1/4 când uralele publicului entuziast, care și el a năvălit spre palat, ca și când acela ar fi fost o adevărată redută, nu mai voiau să înceteze, atât de de înfăcșurați erau cu toții și numai de acest asalt artificial, victorios, dar să fi fost cu adevărat? Când am văzut năvala, cu care se repeziau cu toții, ca niște vrednici jefitori de sine, pentru binele comun, mi-am zis, că așa un popor, nu-i sortit să piară și să nu-și poată cuceri drepturile usurpate.

Bubuiturile și ropotele împușcăturilor te făceau să simți cu adevărat fiorii unui asalt așa de crâncen, cum a fost cel dela Grivița.

IV.

Succesul, pe care Liga culturală l-a avut în urmarea serbărilor minunate ale ei, la cari a luat parte un număr neînchipuit de mare de români de pretutindeni, români plugari, talpa țării, temelie neamului nostru, e o dovadă vie de interesul cel mare ce a început să-l poarte până și bietul nostru țaran, abia răsărit din negura întunecului minții, pentru înfăptuirea unui gând dătător de viață: Unitatea culturală a neamului nostru românesc

întreg. Serbările Ligii n'au fost numai petreceri naționale, ci și o mărturie vie de solidaritate națională, de împotrivire națională, căci ne-am adunat sutele de mii de români buni, ca să dăm un leu pentru palatul Ligii și l-am dat cu dragă inimă, pentru înfăptuirea unității culturale, și o vom avea.

Trăian Țăranu.

Un apel de mare importanță culturală

P. T. Domnule învățător!

In practica carierei d-v. de luminători ai satelor vă veți fi convins adeseori, că cartea de cetire singură nu poate fi lectură suficientă pentru școlarii d-v. veți fi regretat atunci, că noi românii încă n'am ajuns să punem la îndemâna copiilor, cari ne cercetează școalele, o bibliotecă școlară, care să le promoveze dezvoltarea intelectuală prin produse literare folositoare și distractive.

O astfel de bibliotecă pentru copii, cum au toate popoarele civilizate, este azi o necesitate arzătoare, întocmai ca hrana trupească, pentru că azi, când călătorim cu automobile, tren electric și suntem în ajunul cuceririi văzduhului, întreagă civilizația omenească înaintază într'un tempo tot atât de grăbit. Ca să ținem cât de cât pas cu progresul celorlalte neamuri, trebuie negreșit să gustăm și asimilăm mai mult din hrana culturală, căci lectura din școală, chiar nici în cele mai ascunse cătune, nu îndeștește trebuințele și cerințele sufletești. Ceeace nu poate da școala, să încercăm a suplini prin lectură privată.

Dar sufletului neprihănit al copilului și intelectului lui necopt nu-i putem da hrana intelectuală, cu care se nutresc oamenii mari. Trebuie dar o seamă de cărți care întocmite anume pentru școlari, în care din multimea produselor spirituale să selecționăm numai ce ei sunt în stare să mistue.

O astfel de bibliotecă pentru școlari am de gând să inițiez cu scopul de a promova printre micuții noștri dragostea de carte, și prin ea dragostea față de literatura noastră și de neamul din care facem parte. La această lucrare de importanță educativă necontestată vreau să câștig interesul și sucursul dascălimii noastre în chipul următor:

Fiecare învățător să fie întemeietor al acestei biblioteci prin faptul, că odată pentru totdeauna contribuie cu o votă de 5 cor. care are să formeze baza capitalului social, de lipsă la acoperirea cheltuielilor de editură. Societarii vor desface broșurile apărute între școlarii lor, iar pentru osteneală vor reține pentru ei din prețul exemplarelor vândute 30 procente ca rabat și interese după capitalul de 5 cor.

In chipul acesta, elevii Dv. vor ajunge la o lectură ieftină, sănătoasă, morală și în spirit românesc, prin care li-se va oțeli caracterul și îmbogăți mintea; iar cartea românească va dobândi un sprijin enorm, care va micșora numărul analfabeților.

Fiecare număr din biblioteca proiectată va cuprinde 1—2 coale de tipar format mic și se va vinde cu 6—12 fileri, amăsurat extensiunii tiparului, așa ca fiecare elev, chiar și cel mai sărac, să și-o poată cumpăra. Într'un an vor apărea 12—15 numere.

Ceice vor participa la această întreprindere culturală (și de dorit ar fi să participe toți învățătorii) vor realiza și un câștig lateral frumos. Să presupunem, că într'un an vor apărea din această bibliotecă 15 nri à 10 fil., și un societar ar vinde 50 exemplare din fie-

care număr — ceeace se poate cu mare ușurință — ar vinde 750 ex. = 75 cor. din care sumă rabatul de 30 perc. în sumă de 22 cor. 50 fil. ar fi remunerație pentru osteneală și interese după 5 cor. Acest venit lateral cu sporirea numerilor ar spori și el. Dar profitul moral cine ar putea să-l calculeze!

Fac deci apel la Dv., ca pătrunzându-vă de enorma importanță a acestei întreprinderi, să vă grăbiți a intra în șirul întemeietorilor „Bibliotecii școlarelor bune“, trimițând la adresa subscrișului până cel mult la 1 noemvrie a. c., taxa de fondare 5 cor., spre a se putea face pregătirile de lipsă, ca de sf. sărbători ale Nașterii Domnului să apară cele dintâi numere.

In speranță, că acest apel va întîmpina inimi calde și înțelegătoare, semnez.

Sibiu, septembrie, 1911.

Cu dragoste colegială:

Dr. Vasile Stan,

profesor seminarial, redactorul „Vetrei Școlare“.

Credem, că acest apel, pornit dintr'un adânc simț național, va avea un bun răsunet printre rândurile învățătorimei noastre. Îndemnăm la rândul nostru pe domnii învățători să se grăbească să subscrie taxa pentru biblioteca școlară, întrucât nu au nimic de pierdut, dar mai ales întrucât e în datoria lor ca pe toate căile posibile și cu orice fel de jertfe să ajute la propagarea culturii în popor, ei înșiși fiind factorii ei principali și în direct contact cu poporul.

Discursul de deschidere

a adunării învățătorilor

rostit de d. președinte Iosif Moldovan

Inalt Preasfințite Domnule Episcop,
Onorată Adunare Generală!

Nu pot exprima prin cuvinte aceea ce se zămislește în inima noastră în acest moment înălțător, văzând coborît în mijlocul nostru pe bunul și grațiosul părinte episcop, înaltul nostru patron.

Plăcut surprinși aduceam omagiile noastre de supunere și alipire și mulțumind pentru părintească atențiune, rugăm pe D-zeu să ne învrednicească a vă vedea mulți ani în fruntea organismului social al românilor din patrie, spre binele bisericii noastre străbune și prosperarea fiicei-ei, școala confesională, de care e strâns legată soarta și viitorul neamului nostru.

Luptând și noi pentru acest mare ideal, ne-am întrunit de astă dată în focalarul de cultură din care am pornit spre sublima noastră încredințare.

Însufleții până la fanatism, de cauza culturală a neamului românesc a cărei reprezentanți suntem, năzuim spre o perfecțiune tot mai desăvârșită întru împlinirea datorințelor noastre de învățători români confesionali, chiar cu desconsiderarea intereselor noastre materiale, până la o abnegațiune de admirat. Și în scopul acesta părăsind vetrele noastre familiare în cele mai multe cazuri, cu jertfe materiale din neînsemnata noastră retribuțiune, cutrierăm satele și orașele din vastul teritoriu peste care ni-se extinde activitatea și poposind din școală în școală, ca mica și diligentă albină din floare în floare, umplem celulele minții noastre cu mierea cea dătătoare de viață pentru mult obiditul nostru neam.

În organismul nostru social mulți s'au însuflețit de însuflețirea noastră și admiră aceste virtuți ale dascălilor confesionali, sunt mândri de armonica lor împreună lucrare și nu întârzie a pune în serviciul cauzei tot sprijinul lor, dar durere sunt și de aceia cari nu cunosc, sau nu vrer să cunoască adevărata importanță a reuniunii și nu dau învățătorilor sucursul datorit, desgustându-i, descurajându-i și desambitionându-i, chiar în cele mai grele timpuri din viața școlii române confesionale.

Activitatea noastră în reuniune este o carte

deschisă, în care se pot ceti cugetele și dorințele noastre, se pot vedea curatele intenții cari ne conduc spre marele nostru ideal: ridicarea noastră și prin noi ridicarea poporului român din Ungaria, prin cultură, bazată pe morala creștinească, la bunăstare și fericire.

Din mișcările ce le producem prin întruniri în adunări generale și conferințe, se pot distinge precis chiar și căile sau direcțiunile ce le urmăm:

Perfecționarea învățătorilor pe teren didactic și social;

Creiarea mijloacelor inomise spre ajungerea acestui scop;

Cultivarea sentimentului de recunoștință și a dăncă venerațiune către superiorii și binefăcătorii noștri și a școlii, și

Căștigarea încrederii poporului susținător de școle și a obștei românești peste tot.

Ținuta tot mai demnă a învățătorilor noștri în școală și societate, pășirea tot mai pronunțată pe teren publicistic-literar, modernizarea școlilor prin răspândirea și aplicarea celor mai noi și mai practice metode; îmbunătățirea învățământului prin introducerea uniformității și a direcțiunii practice, înmulțirea cetitorilor de cărți și ziare pe la sate, aplicarea tineretului la meserii și comerț, constatările măgulitoare chiar și a inspectorilor regești, și trecerea școlilor noastre — fără nici o sgduitură mai mare peste cele mai critice timpuri de existență, ne arată deja rezultate destul de pronunțate în ceea ce privește perfecționarea pe teren didactic și social.

Rezultatele materiale sunt mai modeste, precum sunt și izvoarele lor de augmentare, cu toate aceste azi ne putem mândri cu un depozit de 4342'55 cor., o bibliotecă în valoare de 1256'10 cor. plus cu un organ oficios tot mai bine redigiat, care în privința timpului de aparițiune ocupă locul al doilea între organele române de specialitate pedagogică în întreaga țară.

În ceea ce privește cultivarea sentimentului de recunoștință față de superiorii și binefăcătorii noștri, se vor putea constata frumoase și impunătoare cazuri, chiar și în adunarea generală actuală.

Însfârșit cu privire la căștigarea încrederii și însuflețirii poporului fie-ne permis a ne provoca la însuflețirea ce a arătat-o poporul român pentru școala noastră confesională, când din propriul său îndemn, s'a declarat pentru susținerea ei cu colosale jertfe din mijloace proprii; apoi la tonul tot mai măgulitor al organelor noastre de publicitate, cari încep a constata lipsa noastră în corporațiunile chemate a da o viață mai pronunțată și o direcțiune mai practică învățământului.

Tot asemenea putem să ne mândrim în această privință cu interesul tot mai mare, ce-l arată publicul față cu adunările noastre generale, cari au devenit adevărate praznice pentru locul și ținutul în cari le ținem, la acelea și la festivitățile împreunate se adună toate păturile societății din mari depărtări.

Aceste sunt lucrurile vizibile în cartea cea deschisă a reuniunii noastre în urma activității de până aci, aceste am aflat de bine să le scot la iveală spre a constata importanța cea mare a reuniunii noastre învățătoresci, mai vărtos în aceste timpuri, când școala română are să facă mari asalturi spre a se putea achita cu demnitate de chemarea ce o are în viața noastră culturală, iar dascălul român să săvârșească o muncă supranaturală spre a o putea desvolta conform recerințelor timpului și spre a o putea păstra cu cinste pentru posteritate.

Sunt modeste în sine aceste rezultate, dar fiind izvorite nu din datorință impusă, ci din curată însuflețire, au mare importanță, pentru că dovedesc, că reuniunea învățătorilor este un corp viu, capace de o viață culturală și mai pronunțată, dacă binecuvântătoarele raze ale focalurului central din organismul nostru social nu vor întârzia a potența căldura și a răspândi lumina peste roadele deja răsărite și mult promițătoare din solul destul de modest al învățătorimeii noastre.

Binevoitorul sprijin al societății și părintescul îndemn al superiorității ar fi pentru acestea, ce este căldura și lumina soarelui pentru produsele pământului, sub influența lor ar crește, s'ar desvolta și ar îmbogăți neamul ai cărui muncitori suntem.

Ba încă și mai mult, îndemnul superiorității și sprijinul obștei, ca agenți de vegetațiune culturală, ar îmbogăți modestul sol al acestui corp, prin chemarea la viață a bogatului lui subsol și atunci puterea productivă a acestei reuniuni s'ar mări în

mod considerabil și ar deveni adevărat Canaan pentru poporul nostru român.

Și să nu uităm, că precum s'ar nimici viața organică de pe pământ în lipsa influenței binecuvântătoarelor raze solari, pe lângă toată căldura ce izvoarește din internul său, întocmai așa s'ar vestezi și abia răsăritele roade ale muncii noastre fără ajutorul și îndemnul organismului social din care facem parte, pe lângă toată însuflețirea ce izvoarește din căldura inimii noastre. Și apoi: precum soarele cu puternicele lui raze nu poate produce viață organică pe suprafața unui corp din internul căruia a dispărut căldura întocmai așa n'ar putea produce viață culturală cu organism social fie cât de puternic dacă din inima dascălilor lui s'a stins însuflețirea.

În cea mai bună speranță ca acești doi factori principali în organismul nostru social, dascălii cu însuflețirea lor, iar obștea și superioritatea cu îndemnul și sprijinul vor contribui în măsură tot mai mare la prosperarea școlii și prin ia la ridicarea neamului la o stare mai bună și mai fericită, cerând înalta binecuvântare a P. S. Voastre, și exprimând cea mai ferbinte mulțumită și recunoștință binevoitorilor protectori și sprijinitori pentru îndemnul ce ni-l dă prin prezența lor la modestele noastre lucrări, după ce salut de bine venire în mijlocul nostru pe înaltul nostru patron P. S. D. Episcop Ioan I. Papp, pe P. On. Domn protopop referent școlar Dr. Georgiu Ciuhandu în reprezentanța Ven. Conzistor, pe domnii Lucuța și Andron, reprezentanții reuniunilor surori, pe Mag. Sa d. inspector regesc Varjassy Arpad, pe P. Cuvioșia Sa d. protosincol și director seminarial și întreg corpul profesional dela institutul din care am pornit spre încredințarea noastră și în care am fost primit cu brațe deschise și în acest moment, și pe toți ceilalți oaspeți, dame și domni precum și pe voi iubiți colegi și frați învățători, declar adunarea generală, deschisă.

CORESPONDENȚE

DIN FRANȚA

SCRISORI DIN PARIS

In cavourile Panteonului. — Disparițiunea Giocondel, interpretată la Chicago. — Nesațiu de privilegiu. — Rodin.

Coboram în grup scările Panteonului, precedați de un gardian. Toți eram tăcuți, cu sufletele strânse la gândul vederii mormintelor celor mai celebre spirite ale Franței, Voltaire, J. J. Rousseau, Hugo... În fața unei porți grele de bronz, ne-am oprit. Gardianul sucește cheia și deschide intrarea. În prag își scoate capela și salută...

Toți pășim prin galeriile semiobscur. O luăm la dreapta și ne îngrămădim la intrarea unui cavou. „Scriitorul-filozof J. J. Rousseau“, anunță gardianul. Trecem la cavoul lui Voltaire, „filozoful prozator“, și apoi în galeria coranelor. Aici găsim cavoul lui Victor Hugo și al prezidentului republicii franceze, Sadi-Carnot, asasinat la Lion, în 1894.

Vedem rând pe rând cavourile lui Mirabeau, — cel dintâi îngropat la Pantheon — și Zola — cel din urmă.

E o singură femeie îngropată la Panteon: Doamna Berthelot, moartă din cauza unui incident în aceeași zi cu moartea soțului său, celebrul chimist Berthelot.

Un suflu de pietate străbate sufletele vizitatorilor în aceste locuri de liniște, de veșnică odihnă ale grandioaselor spirite, ce-au dominat în vremuri, cugetarea și știința...

Am avut prilejul să observăm, mai ales noi ca străini, de cât respect și câtă pietate înconjoară poporul francez, în toată frivolitatea lui, amintirea oamenilor mari, cari au onorat patria:

„Aux grands hommes la patrie reconnaissante“, scrise cu litere de aur pe frontonul Panteonului, și cari par a fi mai mult decât o simplă vorbă...

De-ar fi aceste și la noi!...

O publicație cotidiană reproduce după un ziar *Metodist Chronicle* cum s'a interpretat în Chicago disparițiunea „Giocondel“ dela muzeul Luvrului.

E o nostimadă fără pereche...

„In ultimele zile ale luni August, o tânără străină, miss „Joconda“, care vizita muzeul Luvrului, la Paris, a fost furată ziua în namiaza-mare de către un îndrăzneț răpitor.

Acest eveniment arată cum tinerele fete cinștite sunt în puțină siguranță pe străzile și chiar în stabilimentele publice ale Babilonului modern. Iată unde duce uitarea recomandărilor pe care le facem zilnic femeilor cari voiajează singure la Paris.

Or fi mulți cari să nu fi știut ce-i cu Mona Lisa, alții cari și-o inchipuiau în marmoră, alții nu-i vor fi cunoscut autorul, dar nimeni n'a avut cunoștința realității... o fată în carne și în oase, furată pe când vizita Luvrul...

In *les Hommes du jour* din septembrie 1911, d-nul Henri Guilbeaux publică un articol de fond, energic și chiar vehement pe alături, condamnând unele deprinderi ale francezilor de astăzi, cu prilejul pierderii Giocondei din muzeul Louvrului.

Că dintre toate țările din lume, administrația artelor frumoase, e cea mai rău organizată; că și aiurea — ca de pildă la biblioteca națională — se fac furturi fără să fie descoperite; că serviciul de pază al muzeelor nu e suficient ca număr de oameni; că cutare ministru, sub resortul căruia intră și cesțiunea artelor, nu e așa de remarcabil ca inteligență, ca știință și ca gust...

Dar e un pasaj, prin excelență eloquent, să caracterizeze o parte din psihologia francezilor de astăzi:

„Louvrul“, oficial închis luna, e deschis totuși și în această zi câtorva privilegiați. Pentru ce? Pentru a proba încă odată adevărul faimoasei și ridiculei formule republicane: *Liberté — Egalité — Fraternité?*

„Se deschide poarta unuia și iată și pe altul că se prezintă. Apoi al treilea. Și așa mai departe. Sunt sigur că erau săptămâni când intrau la Louvrul mai mulți vizitatori ca în zilele obicinuite. Căci francezii așa sunt făcuți, să nu știe geografie, să urmărească cu lăcomie de antropolog o decorație, să aspire la funcție și să obție un privilegiu...

„Un privilegiu, indiferent care! Oh! Aceia cari s'ar lipsi de o parte de averea lor numai ca să asiste la defilare, aceia cari ar plăti dublu prețul unui tablou ca să se poată fâli vecinilor că are o pânză sub ochi! Și aceia cari după ce tot ei fac o boacăună, ridică tonul și strigă: Cum, Domnule? dar eu sunt d. Y... am decorația... am gradul în rezervă...“

Nu ne recunoaștem — Doamne — și noi românii în aceste rânduri? De vină-i rasa latină.

Sculptura de azi, în Franța, reprezintă trei direcțiuni distincte: O influență a spiritelor italiene florentine din sec. 14, 15-lea, caracterizată prin redarea sentimentului vieții interioare în artă; o influență a maeștrilor sec. 17-lea, caracterizată prin investigațiuni decorative, prin siluete și linii: și în sfârșit un accent nou în sculptura lui Rodin.

În prima parte a operii lui, Rodin a adus o senzibilitate nouă. Pe el nu-l preocupă liniile sau expresiunea vieții interne. Forma singură e de ajuns să creeze o operă de artă. Astfel în studiul său de nud, *l'Age d'airain*, dela muzeul Luxembourg, se vedea o calitate de execuție superioară, o interpretare a formei așa de perfectă, că prin ea însăși face o operă de artă.

În acelaș sens, Rodin are și o serie de portrete.

În a doua parte a operii sale, Rodin simbolizează idei și stări sufletești. Cine n'a văzut, în fața Pantheonului, *le Passeur?* Nu e un gânditor filozof, ci un om din lumea de jos, un uvrier, care gândește copleșit de nevoi... Și întradevăr, statuia vorbește...

La pensée, dela Luxembourg, un cap de femeie pe un bloc de piatră, ne reda gândirea, mai înaltă, într'un suflet de femeie... În acelaș sens e, tot la Luxembourg, *Le Baiser*.

Lumea e împărțită, în privința aprecierii lui Rodin: unii cari îl admiră, fără discuție, alții cari îl detestă, și a treia categorie sunt aceia cari îl admit pentru însușirile sale de tehnician, dar nu-l pot înțelege în tendințele sale de simbolizare a artei.

Vasile V. Haneș.

DIN BUCOVINA

SCRISORI DIN CERNĂUȚI

Românii bucovineni la serbările Ligei Culturale. — Atitudinea studenților. — Amabilitatea soldatului. — Costumul unui Bucovinean premiat.

Ideea de a participa în grupuri mai mari la grandioasele serbări din București a prins în scurt timp rădăcini adânci. Fiecare își amintea încă expoziția din 1906.

Membrii societății „Dacia” s'au împrăștiat în câteva zile prin întreaga Bucovină, ca să anunțe programa acestor serbări și să arete scopul și însemnătatea lor.

Entuziasmul a fost pretutindeni foarte mare. Toți doriau să pună cât mai curând piciorul pe plaiurile României libere, să-și vadă frații de dincoale, să uite de necazul din țara lor, să vadă oameni însemnați și să audă cuvinte dulci de îmbărbătare.

Astfel au reușit „Dacienii” să adune în un mai mult de o săptămână la 15 sute țerani și intelectuali...

Concentrarea s'a făcut la Ițcani și Burdujeni. Aci aveai prilejul să vezi români dela șes și dela munte, preoți, învățători, studenți și un număr imposant de doamne și domnișoare. Pe fața fiecăruia puteai ceti o bucurie nespūsă și un dor de a pleca tot înainte.

Trenul special din Burdujeni duce pe Bucovineni spre București. În tot drumul cântecile n'au mai încetat. Veselie și voie bună pretutindeni. Nici o deosebire între intelectuali și cărturari! În Râmnicul-Sărat întimpină Bucovinenii secția Ligei c'o muzică.

Târziu noaptea sosește în sfârșit trenul în București. Muzica militară întonează imnul național, iar cel expulsat din mândra țară a fagilor ne urează cu glasul de apostol: „Bine ați venit.” E dl N. Iorga asupra sa se revarsă îndesate salve de „Trăiască”. Prevedeam, că pentru manifestațiile de simpatie făcute acestui savant, acestui brav fiu al neamului său, vom fi priviți cam pe sub ochi în București. Românii știu să facă și la ocazia aceasta deosebire între ideile de partid! Aceasta s'a observat imediat ziua a doua, când nu s'a arătat nime, care să conducă pe excursioniști, să vadă cele mai însemnate lucruri ale capitalei: Cu toate astea grupul Arcașilor cu coifurile de aramă în cap, trece falnic prin mijlocul capitalei, atrăgând atenția publicului bucureștean. — întră toți în Filaret. Aci trebuie un conducător bucureștean, care cunoaște temeinic toate lucrurile, ca să poată da explicațiile necesare. Dar afară de dl. N. Iorga nu mai vezi pe nime. Dacă întrebii membrii comitetului, dânsii strâng din umere și nu știu să-ți dea nici un răspuns. Cauți vr'o programă, parecă înzădar, căci nu afli nicăire nimic. Rătăcirile deci înainte te vâra direct în mâinile pungășilor, cari își asteaptă victima. Și ntradevăr toți te jăfuesc, îndeosebi birjarul și birtașul. Nu e nici un ochiu cunoscător, care să privegheze aceste deprinderi rele, de a cere dela un străin prețuri îndoite. Astfel au pățit-o Bucovinenii și pot zice cu toată convingerea că și Ardelenilor nu le-a mers în privința asta mai bine.

Rezultatul a fost, că ziua a doua s'a reîntors un grup însemnat în Bucovina. Mai ales pentru bietul țaran nu mai avea nici un rost, să rătăcească pe străzi și să-și cheltuiască banul adunat în sudoarea feții sale. Nu voiu să fac mult încunjur, ci spun cu părerea mea de rău, că cea mai mare parte a publicului s'a întors acasă foarte nemulțumit. Lipsa organizației s'a remarcat din primele clipe. Lipsia studentul despre care vom mai vorbi. Lipsiau în fine atâta, cari la noi au fost primiți cu brațele deschise.

Bucovinenii au simțit amar aceste împrejurări, dar n'au desperat. Un singur lucru însă, care a cauzat destule neplăceri conducătorilor e, că toți participanții au pus vina în spatele acestora. Ei, cari în timp de o săptămână au cutriat întreaga Bucovină și au chemat atâta lume la București, ca să vadă atâtea lucruri minunate, povestite prin foi, trebuie să sufere. Vor mai fi și pe viitor serbări naționale: Desvălirea bustului lui Eminescu la Galați și serbările dela Iași. Dar acum, actualii conducători n'ar mai fi în stare, să aducă atâta suflet românesc peste hotare, la frați de un sânge.

Va trece mult timp, până ce or mai străluci coifurile arcașilor prin București și Iași. Românul, dar îndeosebi țaranul nu uită.

Multă mirare a stârnut printre studenții bucovineni totala lipsă a studenților bucureșteni. Fiecare aștepta să-și cunoască vr'un coleg, cu care să schimbe vr'o vorbă, să-și împărtășească reciproc ideile și să lege prietenii pe viitor. Cu acest prilej, trebuie să mărturisesc, că studenții și o parte din publicul capitalei — zic capitala, adică focarul culturii românești — vedea în studenții bucovineni cu panglicile tricolore pe piept, ba pe căpitanul Arcașilor, ba pe membrii unei societăți corale, ba un club sportiv etc. Cât de bine sunt unii români de dincolo informați de viața noastră, arată următorul caz.

În conversație cu un student în litere am primit întrebarea, care m'a mahnit adânc: „Adică, Bucovina e în Ungaria. D-voastră sunteți așupriți de Unguri”, îmi spunea tânărul, care peste câțiva ani va urca catedra unei școli,

Și asta va să zică unitate culturală, când cei ce vor să învețe pe alții, nu știu măcar unde și sub ce împrejurări vitrege trăim?! Cred, că s'ar putea cere dela acei, cari peste scurt timp vor reflecta la vr'un loc de conducător politic la cutare partid, sau de îndrumător cultural și național, să-și cunoască frații de pretutindeni și să știe, că acea Bucovina are pe pământul ei scump rămășițele celui mai mare și mai viteaz dintre voevozii Moldovei, Ștefan cel Mare. Să poftescă toți acei, cari

confundă pe studentul nostru, care luptă pentru trezirea la conștiința națională a unui popor fără noroc, — cu un căpitan de Arcași în Țara fagilor și vor învăța multe lucruri, cari le vor fi de folos.

În tot timpul am avut ocazie să cunoaștem amabilitatea soldatului român. Îți da bucuros toate deslușirile necesare, căci gardistul te mai trimetea adeseori și pe căi greșite.

Când ne adunam pe la cazărmi, soldatul căuta să avem de tote. Cazarma era singurul loc, unde puteai dormi fără frică, de a rămânea cu buzunarul gol.

Luni după masă s'au înfățișat dinaintea palatului artelor un grup de românce în porturi naționale din toate părțile locuite de români. Intre ele se aflau și mai multe bucovinence. Conform programei s'au premiat cele mai frumoase costume originale, cusute de țărance. Comisia alcătuită din mai multe dame și domni, între cari d. și d-na Iorga a acordat premiul întâiu unei țărance din Dorna Bucovinei, Maria Ionescu.

Costumul a fost mult timp admirat de publicul azistent.

Cernăuți, 1 septembrie 1911.

N. Dic.

Litere — Arte — Științe

SPRE TOAMNĂ

*Nucul frunzele-și îngroapă,
Crinii 'ncep să vestejească,
Banca, șchioapă, stă pustie,
N'are cine s'o grijească.*

*Lângă șură un brad se 'naltă
Și privește peste sat,
Visător... Ii zboară dorul
La pădurile de brad.*

*Doi bătrâni cu plete albe
Șed la masa din pridvor;
Iar din vale o doină tristă
Fură inimile lor....*

Roza Covrig

Călători englezi despre români

de M. Beza

În două mari volume a apărut la 1821: *Călătorii în Georgia, Persia, Armenia, Vechea Babilonie* de Robert Ker Porter. În drumu-i spre Anglia, autorul trece și prin țările românești, de unde ne dă următoarele impresii, începând cu pagina 778, volumul II:

„Am ajuns în București pe la șapte seara. A doua zi consulul austriac, unde am tras în gazdă, m'a însoțit la palatul înălțimei sale prințul Sutzo, care ne-a primit cu obicinuita curtenie; în timpul vorbirii, servindu-ni-se cafea, pipe și prăjituri, cu servetele brodate în aur. Prințul, deși abia de cincizeci de ani, are barba albă ca zăpada și chipul brăzdat cu sbârcituri adânci; fie-ce trăsătură arată neliniște, teamă și grijă continuă.

Palatul întunecos și rău mobilat în comparație cu demnitatea lui; dar cu o mulțime de servitori și păzitori arnauți. Imbrăcămintea lui de cel mai pompos gust turcesc — tot, afară de căciula, care, ca și cea purtată de supușii săi valahi, se aseamănă în formă cu al unui dragoman al Porței. Am stat de vorbă aproape un ceas cu înălțimea sa.”

La plecare, autorul povestește, cum a fost apucat de servitori, dus pe sus până la poartă și vârit în trăsură: „fără nici o grijă de mâinile și picioarele mele, parcă ar fi aruncat un mănunchiu de surcele în cuptor.”

„Seara am însoțit pe amfitrionul meu la un concert și bal, dat de unul din boierii mai însemnați ai orașului. Eram curios să văd o asemenea adunare orientală, unde se amestecă laolaltă turci,

greci, frânți în veselele noastre danțuri europenești; cari, mi-se spune, că plac mult doamnelor și domnilor din Valahia.

Au căpătat gustul de pe vremea când rușii stăpâneau provincia. La orele șapte m'am dus la locul de întâlnire — o sală mare, la marginea de sus, unde stăteau la rând femeile. Intre ele sora și ficia prințului Sutzo. Patru din fiii săi erau asemenea de față. Restul se compunea din boieri fruntași și străini, consuli și agenți din felurite țări ale Europei.

Concertul îl dau niște cântăreți profesioniști din vioară, însoțiți și de amatori; dar oaspeții în genere luau prea puțin aminte la concert, fiind ocupați în odăile de alături: jucau cărți, fuman și beau punciu. Pe când ei petreceau astfel, eu am căutat să schitez în tăcere câteva din figurile lor. Erau îmbrăcați turcește, împeștritați de felurite culori; numai, că enorma căciulă întorcea totul în ridicul.

Bărbații valahi sunt binefăcuți, cu înfățișări alese și o expresie de blândete deosebită. Mi se spune că-s și îndemânatici, având în aceeaș măsură ca rușii aptitudinea de a învăța limbi. Dar totul se mărginește aici. Imprejurările țării împiedică orice preocupări superioare. Sunt și puține excepții, cari, chiar prin faptul acesta sunt cu atât mai mult golicionea în care trăesc. Femeile foarte frumoase, afabile și vesele; și lăsând în părăsire costumul național, arătau ca niște parisiene.

La un timp s'a sfârșit concertul, care putea să și lipsească, întrucât nici o notă nu s'a putut auzi, din pricina vorbirii oaspeților și strigătelor a vreo duzină de copii ținuți în brațe de servitoare, și zarvei arnauților, cari ocupau partea de jos a sălii și nici o clipă nu stau liniștiți.

Acum s'a început balul — un sgomot de altă natură. Dansatorii ieșeau nerăbdători din rânduri.

Marile căciuli ale boierilor erau aruncate de o parte; blănurile lor asemenea; și fiecare posesor al unei găтели așa de mărețe mai înainte, apărea acum lângă partenerul său într'o elegantă jachetă roșie, cenușie sau de altă culoare și cu broderii bizare.

Imbrăcând strâns și cu grație talia, ea nu mergea rău cu pulpana anteroului, încins la mijloc cu un splendid șal; și nici că era vre-o parte a acestei haine în discordanță cu mișcarea dansului. Dar restul nu era într'o așa tinerească armonie. Fiecare bărbat avea capul ras și o scufie roșie pe cap, expunând mult din pielea chelă, înapoi și înainte, asemenea „frumoasele lui urechi mari”, la care, adăugându-se mustățile și bărbile sbârlite, de orice culoare, întregul grup căpăta o așa de ciudată înfățișare, încât când prinseră a sări în cadriluri, a zupăi ori a se învârteji în amețitoarea

iuteală a valsului, nimic n'ar zugrăvi o priveliște mai grotescă. Capuri asiatice, trupuri de figurante italiene, austriace, englezești, doamne îmbrăcate după moda parisiacă sau rusească se amestecau mișcându-se ca figurile mascate dintr'o lanternă magică. Nu pot să nu zâmbesc și azi, când mi-aduc aminte.

Pe lângă aceste dansuri am avut și unele specimene din Grecia, apoi și din Valahia. Se porniră într'un cerc mișcător amândouă sexurile, unul lângă altul, când și când bătând din palme ori făcând o înceată piruetă, în tact cu muzica ce creștea treptat în iuteală, pânăce întreaga partidă a sărit și a jucat și s'a învârtit și a bătut din palme ca o grămadă de nebuni. Cu asta s'a mântuit serbarea; și trebuie să spun, că niciodată n'am văzut o societate de oameni, cari să potreacă la o asemenea ocazie cu atâta *bon coeur*.

INFORMAȚIUNI

Arad, 19 septembrie 1911.

Mersul vremii

Institutul meteorologic anunță vreme mai mult senină și nefumensată urecare în temperatură.

Prognostic telegrafic: secetă, răcoare.

Temperatura la amiază a fost de 16°8. C.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 kgr.)

Grâu pe octomvre	Cor. 11'83
Grâu pe aprilie 1912 . . .	" 12'10
Secară pe octomvre	" 10'30
Secară pe aprilie	" 10'68
Cucuruz pe septembrie . . .	" —
Cucuruz pe maiu 1912	" 8'40
Ovăs pe octomvre	" 9'58
Ovăs pe aprilie 1912	" 9'75

Ca să fim cruțați de munca și speșele îmbinate cu provocarea restanțierilor, pe calea aceasta rugăm pe toți abonații ziarului nostru, să binevoiască a grăbi cu plățirea abonamentului.

Pe cuponul mandatului postal, rugăm a se indica numărul de pe fâșia sub care primesc ziarul.

Cu stimă:

Administrația ziarului
"ROMÂNUL"

Clubul frumuseții

La Chicago s'a înființat acum câțiva timp un club feminin, așa zis al frumuseții.

Scopul acestui club, dupăcum arată și numele său, este a dezvolta și menține frumusețea membrilor din club. Cari sunt procedurile?

Nu ni-se vorbește, ce o dreptul, de farduri, vopseli, diverse boeli, cosmeticiuri și alte substanțe menite să coloreze, sau să așeze un strat, ba chiar mai multe straturi de făină pe obrazi frumosele din Chicago. — căci asemenea proceduri sunt practice și fără cluburi, în budoarele cele mai luxoase, ca și în simplele bordee.

E vorba de procedurile mai... științifice.

Astfel, prezidenta acestui club, în chiar ședința de deschidere, a declarat că cel mai periculos agent distrugător al frumuseții — și în primul rând al feței — este cititul romanelor, al cărților de filozofie și de știință, dar mai eu seamă al romanelor.

Pentru ce?

Pentru că cititul obosește ochii, situațiile din romane, ale eroinei sau ale eroinei, pasionează prea mult pe cititoare, căci ele se identifică cu situația în care se găsește eroina, iar somnul este turburat de visuri extravagante, ba chiar de „cauchemar”-uri, din cauza senzațiilor puter nice avute din lectură și care torturează pe cititoare noaptea, tot gândindu-se la cele ce a citit în ajun.

Faptul psihologic este perfect de exact, căci să nu se uite că bărbatul, dar mai eu seamă femeia, cu cât este mai puțin intelectuală, se pune în locul eroilor, și suferințele și bucuriile lor, devin ale sale. Numai spiritele de elită, pur intelectuale, citesc asemenea lucrări în mod „obiectiv”, ca să zic așa, căutând să studieze modul cum acționează și reacționează oamenii în situațiile în care i-a angajat autorul.

În ce privește studiile filozofice și cărțile de știință în general, să fie sigură prezidenta clubului feminin de

frumusețe din Chicago, că membrele din club nu se indelectnesc cu așa lectură, căci altminteroo nu s'ar îngriji atâta de frumusețea lor.

Romicus.

Pornografie în presa română dela noi. În numărul 192, pag. 6 coloana 1, apoi în numărul 193, pag. 4 coloana 2 din un ziar român, ce se tipărește în Arad, în editura unei societăți de comandită, sunt reproduse dintr'o corespondență confidențială a marelui român Ioan Maiorescu, cunoscute până acum. Această împrejurare contribuie mai mult și mai bine la susținerea echilibrului aparatului. Motorul se învârtă de 1100 de ori pe minut. Mai departe Vlaicu are la mașina sa de zburat nu numai o singură, ci două helice. Prin aceasta aparatul se poate urca mai ușor și mai repede.

Protestăm în contra acestui atentat la bunul simț al publicului românesc. Ziarul de sub întrebare prin nehibziunța sa vatămă mai presus de toate pietatea, ce trebuie s'o avem cu toții față de memoria marelui nostru bărbat Ioan Maiorescu, care într'adevăr n'a meritat acest *tratament literar* din partea unei gazete, ce apare în limba românească.

Rectificare. În raportul nostru de ieri despre adunarea reuniunii învățătorilor, s'a omis din greșeală numele domnului Sava Raicu, secretar la Victoria și dr. Sever Ispravnic, adv. cari încă s'au inseris ca membri fondatori ai reuniunii.

Tulburări în Spania. În Spania s'au pus muncitorii de mai multe zile în grevă.

În orașul Valencia greviștii au demonstrat pe străzile orașului și cu acest prilej s'au întâmplat ceceniri sângeroase între poliție și muncitori.

La greviști s'au alăturat tot felul de pierdevară, cari aruncând cu pietre asupra publicului și ferestrelor dela care au dat anză la intervenția poliției, care a făcut apoi uz de armă.

Pe la 5 ore după amiază transgresiunile greviștilor s'au înmulțit într'atâta, încât s'a impus și concursul armatei pentru restabilirea ordinii.

În întreg orașul a stagnat comunicația, căci greviștii au oprit și răsturnat în calea lor orice trăsură.

Moarte de om nu s'a întâmplat însă.

Vlaicu n'a putut zbura la Sibiu.

Din Sibiu primim știrea că duminică, 17 septembrie n., din pricina unei întetite ploii cu vânt, ce s'a pornit cam pe la prânz și numai pe la orele 6, când se inserase, a încetat — zborul lui Vlaicu s'a amânat pe luni la orele 4 d. a. În Sibiu e o influență de oameni nemai pomenită. Câte 2—3 sute de țărani au venit din fiecare comună. Trenurile de duminică seoseau încărcate, încât aglomerația dela gară o întrecea pe cea de la Blaj. Sunt mulți veniți și din depărtări. Din Blaj a venit tot corpul profesorilor, și a adus și pe elevii școlii normale. Din Călimănești și alte părți ale României, e mulțime de autobusuri, încărcate cu câte 30 de persoane. — Interesant, că de și cerul era înorat și ploaia nu era nădejde să încete, pe la orele 5 toată lumea a fost afară pe câmpul de ascensiune. Celor cu bilete li s'a arătat și explicat aparatul. Seara au fost două petreceri mari, la Hermannsgarten și la Unicum.

Ulterior primim știrea, că ieri, luni, vremea fiind încă tot posomorită d. Vlaicu va zbura, probabil, duminică.

Aeroplanul „Vlaicu”. Despre aeroplanul domnului inginer Aurel Vlaicu, au scris toate ziarele din Sibiu în mod foarte elogios. Mai pe larg însă organul oficios săsesc din loc, „S. D. Tageblatt”, ale cărui păreri în materia aceasta sunt următoarele:

„În sala dela „Gesellschaftshaus” e expus de câteva zile aparatul de sburat „Vlaicu”, care în Blaj a adus posesorului său mare succes, lătit departe, peste hotarele țării noastre. Inginerul Vlaicu, om tânăr, abia de 29 de ani, și-a construit aparatul în mod deosebit de celelalte aeroplane, asistente, astfel, că o răsturnare, ce-i mai mare pericol pentru aviatie, — este cu totul esclusă. La a-

paratul Vlaicu cârma nu este aplicată înapoia aeroplanului, ci înaintea lui. Ea se află la capătul extrem al unei rude găurite (cilindru) prin care trece sârma cu care se regulează cârma. Mașina lui Bleriot se află tocmai înaintea motorului, iar cârma la Bleriot e înapoi. Dimpotrivă la Vlaicu se află înapoi o coadă formată din patru aripioare, prin ceeace se face posibilă o aterizare complet netedă și orizontală. Motorul, așa numit „motorgnom”, e mai jos aplicat ca la toate celelalte mașini de zburat, cunoscute până acum. Această împrejurare contribuie mai mult și mai bine la susținerea echilibrului aparatului. Motorul se învârtă de 1100 de ori pe minut. Mai departe Vlaicu are la mașina sa de zburat nu numai o singură, ci două helice. Prin aceasta aparatul se poate urca mai ușor și mai repede.

Peste tot, aparatul face și asupra omului laic o impresie liniștitoare, oferindu-ți siguranță deplină între marginile posibilității. Vlaicu, care și-a construit primul său aparat în arsenalul regatului român, l-a vândut pe acela guvernului român cu 50.000 de lei și și-a construit apoi altul, pe cel expus în Sibiu care e lucrat în școala de industrie din București. Executarea frumoasă îi face acesteia mare cinste.

Suferințele slovacilor. Slovacia nu sunt mai puțin cruțați decât noi — din partea guvernelor ungurești. Aceleași arme se îndreaptă împotriva lor, ca și împotriva noastră.

Zilele trecute, de pildă, la o adunare populară de a lor, ținută în Turoczszentmárton, subprefectul nu a dat voie să vorbească celor cari nu locuiau pe teritoriul subprefecturii lui. Nu a dat voie, pentru că, chipurile, nu-i cunoaște, ca și când orice om din țară ar trebui cunoscut de domnul prefect.

Un alt caz, analog cu al trupei Bârsan, s'a întâmplat în Berzova. Acolo, subprefectul a oprit o reprezentație teatrală, pentru că se juca o piesă slovacă numită „Janosik”, care ar fi cuprinzând agitație împotriva claselor. — Tot lucruri cari contribuie la pacificarea naționalităților din țară și la propășirea lor culturală.

Cărți nouă de joc. Ziarul „Minerva” publică modelul cărților nouă de joc, întocmite pentru România. Modelele au fost executate în acuarelă de răposatul pictor Aman. Fiecare carte poartă chipul unui domn sau domnițe din istoria țării românești.

Între alții, vedem că sunt puși la contribuție: Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul, Tudor Vladimirescu, Aprodul Purece, Doamna Radu Negru, Doamna Bogdan Vodă, Florica ș. a. Cărțile nouă de joc, vor fi în curând puse în vânzare.

Expoziția de copii din Lăncrăm. Comitetul aranjator din Lăncrăm invită la serbările expoziției a șasa de copii, ce o va aranja comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu”, duminică, la 24 septembrie st. n. în localurile școlii gr.-or. române din loc, cu următorul program:

Primirea oaspeților la gara din Sebeșul-săsesc cu banderiu de călăreți, la 7 ore dimineața. Dela 8—10 ore serviciu divin în biserica locală. Deschiderea expoziției de copii: a) conferința igienică intitulată „Nutrirea copiilor”, de dr. Traian Petrașcu, medic în Tâlmăciu; b) conferința educativă: „Greșeli în creșterea copiilor” de Ioan Pavel din Sebeșul-săsesc; c) Premiarea copiilor; d) Incheierea expoziției și producțiunea cqrului școlarilor; e) Fotografarea copiilor premiați. La orele 2 d. a. banchet. Prețul unei coverte 4 cor. Dela 7 și jum. ore seara concert și teatru împreună cu joc cu următorul program:

„Dorul Ardeleanului”, cor bărbătesc, de A. Popovici. „Coasa”, cor bărbătesc, de I. Vidu. „Marșul dorobanților”, cor bărbătesc, de I. Paulian. „Logodna dela sfânt Ioan”, dramă populară în 4 acte cu cântece și joc, de A. Szilagy. Venitul curat e destinat pentru „Fondul de ajutorare a femeilor sărace din Lăncrăm”.

Congregația comitatului Sibiu. Din Sibiu ni-se anunță, că adunarea generală ordinară de toamnă a comitetului municipal din comitatul

Sibiului se va ținea în 2 octombrie n. c. La ordinea zilei sunt puse diferitele bugete ale comitatului pe anul 1912, și votarea unui arunc pentru fondul de dispoziție.

Un roman al Carmen Sylvei — dramatizat. Din București primim știrea, că d. Rădulescu-Niger a dramatizat cunoscutul roman „Astra”, lucrarea M. Sale reginei Carmen Sylva. Noua piesă teatrală, în 5 acte se va reprezenta în viitoarea stagiune a Teatrului Național din București.

Cununie. D. Gheorghe Neamțiu, absolvent de teologie și d-soara Susana Puscaru căsătoriți. Felicitări.

„Zămbetul Giocondei”. Din Paris primim știrea, că cunoscutul scriitor dramatic francez Romain Coolus, lucrează la o comedie într-un act pe seama teatrului „Bouffes-Parisiens”. Lucrarea lui Coolus va purta titlul „Zămbetul Giocondei”. Rolul principal va fi jucat de artista Cora Laparcerie.

Cavalerismul maghiar. Un incident penibil, dar tot atunci foarte semnificativ pentru mult buciumatul cavalerism maghiar, a avut loc zilele trecute la comanda districtuală de honvezi.

Firește, dacă acest caz va fi comentat mai viu de către presa din străinătate, fiteuile jidovite de toate categoriile vor urma să țipe. De astădată, însă, cu toată reacredința ce ne-o poartă, nu ne vor putea imputa, că noi am alarma străinătatea împotriva compatrioților noștri tiranici. Dar supărarea va fi cu atât mai mare, cu cât gazetele străine au să înregistreze un caz nemaipomenit de lipsă de bun simț, de nobleță și de cavalerism, dovedită din partea unui funcționar, ofițer în pensiu, față de un distins militar englez, venit la Cluj anume să viziteze pe un prieten al său.

W. Drake Brockmann, locotenent în armata britanică, având cunoștința locotenentului clujan Adalbert Bánffy, în trecere prin Ungaria, a voit să-și întâlnească prietenul.

Sosit la Cluj, a luat-o deadreptul la comanda districtuală, unde credea să primească informațiuni exacte despre Bánffy. În birou aflase un practicant. Locotenentul Brockmann cercă să se înțeleagă, nerenșind însă, ceru să fie condus la ofițer. Practicantul jignit greu în ambiția sa îi răspunde sălbatic musafirului: Și eu sunt ofițer!

Era ciudos, că locotenentul îl credea burghez. Și fără mult ocol sări la chipiul străinului, care conform obiceiului englez, nu-și ridică chipiul în birou, și descoperi capul.

Brockmann, firește, om cu educație bună, nu și-a pierdut sărita la ofensa aceasta revoltătoare. A făcut însă prin prietenul său arătare forurilor superioare.

E indiferent ce pedeapsă a primit ambițiosul pui de maghiar. Faptul acesta e de o asemenea greutate, încât nici o pedeapsă nu-l prea poate repara.

Noi ținem să fixăm încă odată gesturile barbare și hădărănia compatrioților noștri maghiari, cărora le place prea mult să se mândrească cu neîntrecutul cavalerism propriu rasei lor „nobile”.

Revolta unor țărani români din Bucovina. Din comuna Comănești (Bucovina) se anunță că țărani s'au răscolat și au devastat conacul arendașului Dickmann. Jandarmii au reușit să restabilească ordinea.

Stabilirea prințului Paul Carageorgevici în Rusia. La Căsătoria principesei Elena s'a remarcat mult absența prințului Paul.

Acum se afirmă că prințul Paul, care s'a re-

intors mercuri la Belgrad, se va stabili în cursul anului viitor, în Rusia.

Turburările din nordul Franței. După turburările din cursul ultimelor zile, noaptea trecută a fost liniștită în cele mai multe departamente din nordul Franței.

La Lorin 5000 de persoane au ținut o întrunire, în care s'au rostit discursuri violente. După întrunire au avut loc turburări de stradă, în timpul cărora a fost nevoe de intervenția armatei. Sunt numeroși răniți de ambele părți.

În fața bursei din St. Etienne au avut de asemenea loc mari excese. Mulțimea a rupt cordoanel jandarmilor și a pătruns în piață distrugând totul.

Trupele au trebuit să organizeze un adevărat atac pentru a evacua stradele. Sunt numeroși răniți de ambele părți.

Un regiment spaniol atacat de marocani. Ziarele din Paris semnalează zvonul după care un regiment spaniol ar fi fost atacat lângă Balez de către marocani din Rif.

În ultimile 48 de ore, 17.000 de soldați ar fi plecat spre Malilla.

Adevărul asupra revoltei militare din Bohemia. Din Brandeis se anunță că la Wanteck un căpitan a fost împușcat din imprudență de către un infanterist.

Zvonul ce s'a răspândit asupra revoltei militare dela Neubenatek, este în legătură cu acest fapt.

Evenimentele din Persia. Ziarul „Times” din Londra, află din Teheran că ex-șahul Mohamed Ali s'a refugiat spre Nord și se află cu 7 devotați ai săi la Inenush Tepeh.

Destăinuiriile lui Novacovici. Din Belgrad se anunță, că Novacovici continuându-și destăinuiriile vorbește de condițiile puse de doi dintre conjuțați cari au cerut să li-se voteze câte 2500 dinari pentru regularizarea datoriilor în cazul când își vor găsi moartea în noaptea atentatului. Condiția le-a fost aprobată.

Unul dintr'insii, aghiotantul regelui Alexandru, locotenentul Naumovici, a fost chiar asasinat de o bombă la Conak.

Nouii accidente ale aviațiunii. Din New-York vine știrea, că aviatorul Taine a suferit un grav accident la Albio în statul New-York. Starea lui e disperată.

Aviatorul Hert făcând vineri un zbor pe câmpul de exerciții dela Biberach și lăsându-se prea jos cu aparatul a dat peste un detașament de artilerie.

Doi soldați și un cal au fost grav răniți de helice. Aparatul a căzut și s'a sfărâmat. Aviatorul și pasagerul său au scăpat neatinși.

Tăciunarii. Poliția din Chicago a dat de urmele unor indivizi, cari aprindeau prăvălii și fabrici în schimbul unei bune răsplătiri.

Proprietarul asigura bine casa sau marfa și după aceea angaja un tăciunar ca să puie foc clădirii.

Tăciunarii erau așa de meșteri că de vre-o câți-va ani operează fără a fi prinși.

Dar... ulciorul nu merge de mult ori la apă. De curând un tăciunar a fost prins și, strâns cu ușa a mărturisit că face parte dintr'o adevărată bandă, care se îndeletnicea cu aprinderea caselor. Și... acum... cei ce dădeau foc stau la răcoare.

Pagubele războaielor. Toate țările cheltuiesc sume enorme pentru întreținerea armatei și pentru procurarea celor necesare pregătirilor de războiu. Budgetul multor țări este zdruncinat de aceste cheltuieli.

Germania a cheltuit anul trecut 770.000.000 lei pentru armament.

Franța aproape 1.250.000.000. Austria 418.000.000. Italia 450.000.000.

Tripla alianță, adică Germania, Austria și Italia, țin sub arme un număr îndoit mai mare ca de obicei.

Războiul franco-prusian din 1870 a durat mai puțin decât un an și a costat pe poporul francez tocmai 10.000.000.000 lei.

Războiul cu Rusia a costat pe Japonia 2.675.000.000 dolari, cam 10 lei pe zi pentru fiecare soldat.

Pe Englitera a costat o 20 lei pe zi de fiecare soldat în războiul din Transvaal.

Într'un războiu general european fiecare soldat va costa 13 lei pe zi.

Ar fi un dezastru îngrozitor un astfel de

războiu și de aceea ne-am bucura, dacă s'ar ajunge la instituirea unui tribunal internațional pentru judecarea conflictelor dintre diferitele țări, căci altfel nici de sfădit nu va fi chip.

Groaza de soacre. Pe când la noi groaza de soacre este mai mult o formulă banală de glume, la poporul Navajos din noul Mexico e o groază reală, transmisă din generațiune în generațiune, cărora nici cei mai grozavi, nu îndrăznesc să-i reziste.

Bărbații întrebunțează toate mijloacele, ca să nu se întâlnească, cu mamele nevestelor lor. Dacă din nenorocire vreunul schimbă vreo vorbă cu mama-soacră, tot tribul cade într'un fel de doliu și impune celui ce a făcut greșala, un post riguros de ispășire, care ține mai multe zile și care este menit să împace mânia Spiritului mame. Nu arareori se văd copiii cei mai temuți ai triburilor fugind mâncând pământul din fața soacrei și ascunzându-se în colțurile cele mai doznice ale colibei, numai ca să scape să nu dea ochi cu mama soacră.

La poporul Seminole din Florida (America) dacă se întâlnește ginerel cu soacră sa îi întoarce spatele și dacă au să-și comunice ceva, nu pot să o facă singuri, ci prin terțe persoane.

La poporul Tiunela, de lângă râul Mackenzie, ginerelui nu-i e permis nici să amintească numele soacrei sale.

Dacă din întâmplare i-ar ieși numele soacrei din gură, se aruncă cu fața la pământ și strigă: „Am păcătuit”, căci almintrelea, după credința lor, întreaga față și mai ales nasul, s'ar acoperi de hube. Tot așa la tribul Tatu din California, nu este permis ginerelui să-și arunce ochii spre soacră-sa, ci trebuie să stea departe de ea și să evite de a o vedea.

O eventuală expoziție italiană în Tripolitania. Ziarele italiene anunță, că la Treviso, în urma ordinului ministrului de războiu, medicii militari au examinat detașamentele din garnizoană spre a alege soldați apți pentru o eventuală expediție în Tripolitania. Aceștia au fost apoi întrebați dacă vor să ia parte la expediție. Toți au răspuns afirmativ.

Zborul San-Francisco-New-York. Gazeta din Frankfurt află din New-York că aviatorul american Fowler s'a înălțat în ziua de 11 sept. n. la San-Francisco spre a încerca să ajungă la New-York, dar că ar fi căzut în California. Pare neverosimil că acest aviator ar mai fi putut să-și continue zborul.

Erupțiunea Etna continuă, însă a scăzut în violență. Curentul de lavă s'a împărțit în patru ramuri dintre care una în direcția fluviului Alcantara, a doua spre Francavilla, a treia și a patra peste regiunea Salicchiata distrugând bogate cultivațiuni și case. Eri dimineață la orele opt o imensă cantitate de cenușă a căzut peste Catania și împrejurimi.

Revolta din închisoarea dela Burgas. Condamnații din închisoarea dela Burgas s'au revoltat joi din cauza răului tratament la care sunt supuși. Știrea revoltei a produs mare senzație în oraș și mulțimea a înconjurat închisoarea.

Procurorul sosind la fața locului a cerut detenților să se liniștească și să-și expue plângerile.

Un zvon senzațional desmintit. Din Nancy, în Franța, vine știrea, că joi dimineață aici s'a răspândit zvonul, că în regiunea Lunville un detașament de ulani ar fi trecut granița. Acest zvon fantazist a fost imediat și formal desmintit de prefectură.

Ministerul de interne, pe lângă care Agenția Havas a luat informațiuni, confirmă în mod autorizat dezmințirea dată de prefectura din Meurthe et Moselle zvonului despre trecerea graniței de niște ulani.

Agitatori pangermani descoperiți. Poliția de graniță din Neoplanta, după cât e informat ziarul „Az Est” a descoperit în comuna Szeghegy o societate propagandistă a principiilor pangermane. Șeful acestei societăți „clandestine” e proprietarul Filip Iansșeu.

Membrii societății săptămânal ținneau ședințe secrete în casa lui Iansșeu elaborând și un catehism politic al tuturor pangermanilor din Ungaria apărută de curând sub titlul: „Deutsch-Ungarischer Kathekismus”.

Acest catehism politic la aparențe inofensiv, aducând pe învălitoare reclamelă mai multor negustori și industriași nemți,

cuprinde — vezi doamne — cea mai „des-
străbălată agitație împotriva a tot ceea ce
maghiar“.

Cartea „primejdioasă“ tipărită în multe
mii de exemplare s'a distribuit aproape
până la una, pe când au dat autoritățile
de vestea ei.

Ce era mai firesc între asemenea im-
prejurări, decât că au grăbit să confişte
exemplarele puține câte le-au mai aflat,
iar bieții agitatori au fost puși sub acuză.

E semnul, că germanii se deşteaptă
mereu. Pe noi nu ne poate bucura acest
fenomen. Și nici pe „agitatori“ n'are să-i
supere volnicia slugilor cari își caută că-
pătuiala prin astfel de „merite“ îndoelnice,
căci vrednicia va provoca reacțiune vie în-
tre populația germană care însăși va
trebui să înțeleagă, că politica lor de până
acuma nu aduce nici un rezultat bun.

Catastrofa unui balon. Din Demian vine
știrea, că balonul cu cârmă No. 3. care s'a înălțat
mercuri dimineată pe terenul de manevre spre a
face recunoașterea a luat foc și a căzut la pământ
lângă Grossbellow. Cea mai mare parte a balonului
e arsă; echipajul care cuprindea 7 ofițeri a putut
fi salvat, sârind la timp din gondolă, astfel că nu
e nici o victimă.

Confiscarea ziarului „Matin“ la Praga.
Ziarul „Bohemia“ anunță că poliția din Praga a
confiscat exemplarele din ziarul „Matin“. Confisca-
rea este în legătură cu memoriile d-nei Toselli, pe
cari autoritățile le consideră ca o crimă de les
majestate.

Din Beiuș la fondul inițiat de „Astra“ cu
scopul de a se ridica în Sibiu câte un bust lui
Mihail Eminescu și Gheorghe Barițiu, — au con-
tribuit următorii: Ioan Petra 5 cor., dr. A. Ciavici
5 cor., A. Balea 5 cor., dr. C. Nyeș 10 cor., Bi-
ciana Neș 2 cor., dr. Gavril Cosma 10 cor., dr.
Const. Popovici 5 cor., dr. G. Mureșan 8 cor., dr.
I. Ciordaș 20 cor., A. Ardelean 4 cor., T. Popovici
2 cor., R. Cristian 3 cor., dr. A. Muntean 5 cor.,
E. Nyeki 5 cor., dr. C. Pop 3 cor., P. E. Pap 4
cor., I. Roșu 1 cor., P. Teochar 3 cor., Elisa Ște-
fanica 2 cor., Nina Pap 3 cor., Angela Selegian 3
cor., I. Crișan 2 cor., Gavril Cristea 2 cor., G.
Popa 2 cor., A. Blătian 2 cor., V. Pap 1 cor., dr.
P. Hetcon 5 cor., dr. I. Ossian 2 cor., F. Hubic 5
cor., A. Guleaș 1 cor., Alex. Nuțiu 7 cor., C. Pavel
2 cor., C. Ignat 1 cor., dr. I. Sferle 2 cor., I. De-
lean 1 cor., I. Ciurdar 2 cor., C. Neagu 2 cor., C.
Marchiș 10 cor., V. Pavel 1 cor., C. Maior 1 cor.,
E. Butean 2 cor., N. Orosz 2 cor., I. Crișan 1. cor.

Supravegherea graniței belgo-germane. Gu-
vernul belgian a organizat un serviciu special de
supraveghere a graniței germano-belgiană lângă
Stavelot, Franchorchamps și Verviers.

Consiliul de miniștri, ținut sub prezidenția
regelui, a decis, în urma cercetării situațiunii po-
litice care nu dă loc deocamdată la neliniști, să
nu cheme pe rezerviștii anilor 1906, 1907, 1908.
Ordinul dat ieri, a fost revocat.

**Comercianții bulgari asasinați de o bandă
turcească.** O corespondență specială din Coceari-
novo în Bulgaria, anunță formarea de bande tur-
cești în Macedonia.

În ziua de 30 august una dintre aceste bande
a atacat și omorât în apropiere de satul Breito 25
comercianți bulgari ce se întorceau dela bălci.

Inspecție școlară în Congo. Un inspector școlar po-
vestește următoarele: El face vizită la o școală de negri,
ținută de călugărițe.

Văzând un copilăș mai bucălat decât ceilalți, l'a mî-
ngăiat pe obraz: în acel moment copilul făcu o strămbătură
îngrozitoare și deveni verde de spaimă pe când tovarășii
lui își lingeau buzele, dând semne evidente de bucurie.

Inspectorul întrebă cauza acestor ciudate porniri și
i se răspunse că până înainte cu puțini ani în acea regiune
eran antropofagi: copilul pe care l'a mîngăiat pe obraz
s'a speriat, că inspectorul vrea să-l mînce, iar tovarășii
lui convinși că acel copil fiind cel mai gras între ei, are
să fie pus pe frigare, li-a lăsat și lor gura apă gândindu-se
că europeanul o să le lase cel puțin oasele lui, pentru ros.

Revoluția în China. Telegramme din China
anunță că în Schetchuan a izbucnit revoluția. Șe-
fii independenților din această provincie au orga-
nizat un complot pentru asasinarea împăratului.

Orașul Tschengia a fost atacat din patru părți
deodată.

Trupele guvernului trag de pe ziduri asupra
poporului.

Europenii se află în mare nesiguranță.

Teatrul Apollo. Interesul mare cu care ome-
nimea doritoare de învățatură și distracție urmă-
rește dezvoltarea cinematografeiei, a îndemnat fabri-
cele de film să producă tot mai mult. Abia trece
săptămână, fără ca să apară vre-o piesă nouă bio-
scopică.

Teatrul Apollo e unul dintre cele mai zeloase
în propaganda aceasta culturală. În urma legături-
lor sale avantajoase mai totdeauna ajunge cel din-
tăiu la piesele nouă. Măne, miercuri are iarăș un
program select și senzational.

Programul întreg e următorul:

1. Golful Neapolului (tablou de pe natură).
2. Domnul Mayer ca agent (umoristic). 3. Balul
mascat (dramă, tablou colorat). 4. Domnul Nastagi
cu scheting (umoristic). 5. Puterea iubirei de copil
(dramă). 6. Cum se pregătește mașina de sburăt
(tablou instructiv). 7. Trădătorul mut (dramă sen-
zatională americană). 8. Pali cel jaluz (amuzant).

Inceputul la ora 6, 7 și jum. și 9 seara.

Bibliografie

La Bibliotecă diecezană din Arad se află
de vânzare:

Gârleanu Em.: Din lumea celor cari nu cuvântă	cor.	2—
— Intr'o noapte de mai	„	2—
Brătescu-Voinesti: In lumea dreptății, nuvele și schițe	„	2—
Vlăhuță A.: In vâltoare, nuvele	„	2:50
— Clipe de liniște, nuvele	„	1:50
— Poezii	„	2—
— România pitorească	„	1:50
— File rupte	„	2:50
— Din trecutul nostru	„	3:50
Nordau: Minciunile convenționale ale civilizațiunii noastre	„	2—
St. O. Iosif: Poezii 1893—1908	„	2:50
A. D. Xenopol: Istoria românilor 12. vol.	„	13—
Speranția A. D.: Fete de azi, roman 2. vol.	„	3:50
Hodoș C.: Martirii	„	2—
Șăineanu L.: Dicționar universal al limbii române	„	8—
Basarabescu I. A.: Nuvele	„	2—
Carmen Sylva: Versuri	„	1—
Dr. Sterian Er.: Educația sexelor	„	1:50
— In noaptea nunții	„	1:50
Freitag G.: Dare și avere, roman în 2 volume	„	6:50
Macterlinek M.; Vieța albinelor	„	3—
Pătrăscanu D.: Schițe și amintiri	„	2—
Eftimiu V.: Inșirăte mărgărite, poem feeric în 2 părți	„	2—
Pavelescu C.: Poezii	„	2—
Rosetti R.: Din largul lumii	„	3—
Mera T. I.: Din țări străine	„	2—
— Din lumea basmelor	„	3:50
Bogdan I.: Vlad Țepeș și narațiunile germane și rusești asupra lui	„	5—
Turgeniev I.: Ceasul trad. de E. Hodoș	„	40
Iorga N.: Din faptele străbunilor	„	1:50
Agârbiceanu I.: Două iubiri	„	2—
— In clasa cultă	„	1:80
— In întunec	„	2—

La comanda să se alutere și pentru
porto postal 20 fileri de fiecare carte.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI

Abonat Nr. 1370. In 7 l. c. am primit dela
d-v. suma de 2 cor. 50 fil. ca abonament pe luna
septemvrie.

Redactor responsabil: Atanasiu Hălmăglan.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL“

Roza dela Disentis

de

H. Zschokke.

Trad. de Iunius.

(46)

— Urmare. —

Malariva sări în sus și apucând mâinile lui
Flavian într'ale sale zise: — Mă jur pe D-zeu și
pe toți sfinții, că te înșeli! Cu ce ți-am provocat
suspițiunea? Eu sunt om de onoare și-ți jur pe
fericeirea mea viitoare, că nu-ți voi ascunde nimic.

— Așadar mărturisește, ai predat d-ta dom-
nișoarei de Marmels broderia închisă și sigilată,
care ți-o dădusem în Viena, ori...

— Broderia? Cum nu, cum nu, am predat-o
scumpul meu domn Prevost, cum nu! Dacă nu mă
înșel era o pungă de bani. D-șoara părea atinsă,
înșfârșit însă o primi și o băgă în buzunar pă-
strându-o.

— A fost aceasta, — zise Flavian cu fața
întunecată și scoțând punga, o aduse bine înaintea
ochilor contelui.

— Intocmai scumpul meu amic, chiar aces-
ta! Imi aduc aminte, — urmă Malariva fără să se
zăpăcească câtוש de puțin, că d-șoara mi-a arun-
cat-o la picioare. Eu o ridicai și voiam să ți-o

înapoiez numai decât, stii și d-ta însă, că atunci
când ne...

— Și atunci d-ta ai făcut cadou unei fete
de rând, cu numele Nanerl proprietatea străină.
Neagă mincinosule!

— Ce, Nanerl? Niciodată!... Cum mă judeci
d-ta pe mine?

Persoana din chestie a stat fără îndoială
odată, mai de mult în serviciile mele, însă te rog...
desigur și-a însușit-o din sertarul mesei mele de
scris. Eu am păzit-o, — pe onoare, — ca pe o re-
licvie!

— Ticălosul! mă mințește și acum în fața
mortii! — murmură Flavian întorcându-se supărat
cătră ușă spre a se îndepărta. Conte se sări palid
și tremurând după dânsul, căzu la picioarele lui și
ii îmbrățișă genunchii.

— Pentru mila lui D-zeu, — suspină el tare,
— nu mă părăsi. Scapă-mă! Ce poștești? Ți-aș
jertfi orice ai dori! D-ta iubești pe d-șoara de Mar-
mels. Eu sunt tatorul fetei și nimenea altul, fără
numai d-ta vei primi-o dela mine... pe dânsa pre-
cum și întreagă averea ei dimpreună cu lăsamân-
tul baronesei de Grienenburg cu ia... tot-tot...

— Lăsamânt? A murit baroneasa? — în-
trebă Flavian surprins.

— In Karlsbad, cătră finea anului trecut...
timpul trece însă și n'avem nici un moment de
pierdut. Nu mă părăsi pe mine nefericitele! Numai
acuma nu!

— Și d-șoara de Marmels? — scrută Flavian

mai departe. — Ce s'a făcut cu dânsa? Scoală-to!
Vorbește adevărul!

Contele se ridică tremurând și răspunse:

— La mai multe săptămâni după ce am ve-
nit eu la armata arhiducelui mi-se raportă din
Viena, că d-șoara a părăsit Viena, nimenea nu știa
unde? Se crede, că s'a dus la amica ei în Mora-
via. Vom afla noi, când voi merge eu la... Sca-
pă-mă din puterea francezilor! D-ta poți!... D-ta
ești cu mult mai nobil, mult mai îndurat, de-
cât se...

Cu scârbă se întoarse Prevost de cătră figura
de cerșitor a contelui și promițându-i a face totul,
ce i-va sta în putință se depărta.

XXIV. Comandantul.

Căpitanul ședea tocmai la masa binișor în-
cercată cu un pahărel de vin din claustru în mână,
când intră la dânsul în odaie tălmăciul său, ca să-i
raporteze asupra spuselor celor prinși.

— Poștește ia loc cetățene Prevost! — zise
comandantul a cărui față era roșie ca cireasa, um-
plând oaspelui un pahar dintr'o butelie neîncepută.
— Poștește, gustă cetățene aur curgător, foc arzător.
Părintele Chelari din claustru își pricepe bine
meseria... și acum povestește-mi... ce fel de paseri
avem în colivie.

— O pradă bună căpitane! — zise Flavian.
Ne mai rămâne numai să-i înmuimăm, ca să-și
piardă șfiala și să ne cânte și mai sonor.

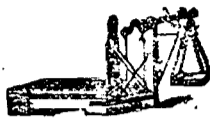
(Va urma).

ATELIERUL DE LĂCĂTUȘIE ARTISTICĂ DE CLĂDIRI ȘI DE CÂNTARE

Mark Gartner

Arad, Piața Libertății Nr. 11.

Primește și execută prompt culant și cu prețuri moderate orice fel de lucrări în bransa de lăcătușie precum: ferăriile la clădiri, zăbrele la morminte și pregătiri și reparaturi solide de cântare. Cu preliminare de spese servește gratuit.

:: Contând la binevoitorul sprijin, rămân ::

Cu deosebită stimă:

MARK GARTNER.

Primul strungar de lucș român, Brașov.

Specialist în canal (pipe) de putină

Am onoare a aduce la cunoștință onor. public român că am deschis în strada Neagră Nr. 4 un atelier de

strungărie de lux și mobilă

unde se primesc spre efectuare tot felul de lucrări atingătoare în bransa aceasta precum: Jocuri de popice, Etajere rame de perdele, Fesnee pentru biserici, Picioare de masă, Stălpuri de străni etc. etc. Primesc umbrele de ploale spre reparat, Violine, tacuri de billard etc. Comercianții primesc deslușiri. Comandele se fac solid la timp, și prețuri reduse.

Rugând sprijinul Onor public român semnez:

Cu deosebită stimă: **Ilie Sârbu**

Prețuri foarte reduse serviciu prompt.

Primul umbrelar rom. din Brașov și Ungaria.

La administrația ziarului

„Românul”

se primesc anunțuri cu pre-

țurile cele mai moderate

„Someșana”,

Institut de credit și economii, societate pe acții în D. s. — Filială în Ileanda-mare. — Giro-conto la Banca Austro-Ungară.

Cu capital social acționar de C. 400000.—
Fond de rezervă . . . . . 180000.—
efectuește toate operațiunile de bancă.

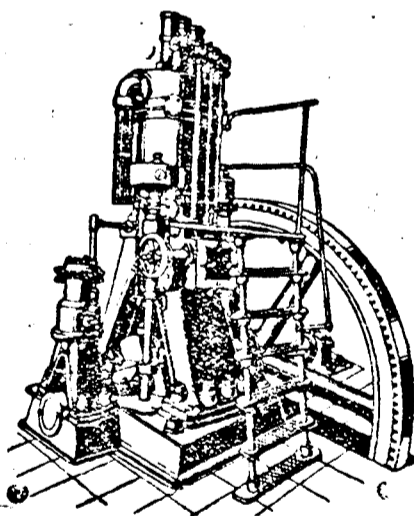
o o o o o o o

Acordă împrumuturi ipotecare, cambiali, pe lomcard. etc. — Primește depuneri spre fructificare pentru cari plătește 5 procente interese, iar pentru depuneri mai însemnate și stabile precum și pentru depuneri dela corporațiuni culturale și bisericești solvește 5 procente și jum. la sută interese. Darea de venit o solvește institutul.

o o o o o o o

Depuneri și ridicări se pot face și prin poștă, spre care scop la cercere se trimite cheque-uri poștali. — Corespondența în limba română, maghiară și germană. o o o o o o o o o

Direcțiunea.

Execuție modernă, solidă, și reală de prima clasă, serviciu prompt și prețuri moderate.

Multe patente proprii.

380 lucrători și oficanți. Premiat la expoziția din București 1906 cu Grand Prix, cea mai înaltă distincție și medalie de aur. La expoziția regnicolară din Cincibiserici 1907 cu medalie de aur, la expoziția din Sepsiszentgyörgy cu medalie de aur.

Două fabrici proprii.

Frații Schiel

fabrică de mașini, stabiliment pentru edificare de mori, turnătorie de fier.

Brașov.

Cea mai mare fabrică de fier din Ardeal efectuește: stabilimente de turbine, motoare și locomotive de ulei brut „Coroana”, mori mânate cu motor și apă, stabilimente electrice, stabilimente de transmisiune, mașini de sămănat, pieptene de lână.

„ARIEȘANA“

instituit de credit și economii societate pe acții în Turda.

Prospect de emisiune.

Adunarea generală a instit. de credit și economii „Arieșana“ societate pe acții în Turda, ținută la 24 Februarie a. e. având în vedere dezvoltarea treptată a institutului a hotărât estinderea cercului de activitate prin înființarea de filiale și totodată urcarea capitalului social dela 160.000 Cor. la 300.000 Cor. prin emisiunea alor 1400 buc. acții nouă în valoare nominală de 100 Cor. Cu executarea acestor hotărâri s'a încredințat direcțiunea, care totodată raportează că până în prezent a deschis filiale în Iara-de-jos și în Ghirișul-de-aries, și că cererile de împrumut ale clientelei — cari până acum, conform bilanțului trecut au fost satisfăcute fără reescompt, — de acum înainte din capitalele disponibile nu mai pot fi împlinite. Direcțiunea pe baza acestei hotărâri esmite următorul prospect de emisiune și ofere spre optare, respective subscrie noile acțiuni pe lângă următoarele condițiuni.

1. Fiecare acționar are dreptul de a opta în valoare nominală de 100 Cor. la acție și 3 Cor. spese de emisiune, atâtea acții, câte are transcrise în cartea acționarilor.

2. Pentru acei acționari, cari ar dori să subscrie un număr mai mare de acții de câte au înregistrate, precum și pentru neacționari prețul unei acții nouă se stabilește din 120 Cor. și 3 Cor. spese de emisiune.

Opțiunea precum și noile subscrieri Direcțiunea le va primi în ordinea intrării listelor de subscriere.

3. Sumele întrate peste prețul nominal al acțiilor, după detragerea speselor de emisiune, se vor adăuga la fondul de rezervă.

4. Terminul pentru dreptul de optare precizat în punctul prim se fixează până la 1 Noembrie e. iar pentru subscrierea celorlalte acții fără drept de optare, până la 1 Decembrie 1911.

5. Prețul acțiilor se solvește la următoarele termene:

a) la subscriere 10 procente la sută și 3 cor. spese de emisiune	e) până la 1 Iulie 1912	10 procente la sută.
b) până la 31 Decembrie 1911	f) „ „ 1 Septembrie 1912	15 „ „
c) „ „ 1 Martie 1912	g) „ „ 1 Noembrie 1912	15 „ „
d) „ „ 1 Maiu 1912		20 „ „

Acționarilor însă le stă în voie a solvi și mai multe rate de odată. După sumele solvite, dela ziua solvirei se compută 5 procente dobândă pentru ratele decăzute și nesolvite la timp se vor computa 6 procente interese de întârziere și totodată direcțiunea își rezervă dreptul a se conforma §. 11, care sună:

„.....Nesolvinduse vre-o rată din acțiuni la timpul său, direcțiunea provoacă prin publicare de 3 ori a numărului respectivei acțiuni, în foile societății pentru răspunderea ratei restante și când nu se solvește nici după 4 săptămâni dela ultima publicare prin jurnale, atunci posesorul acțiunii se provoacă direct prin postă la solvire, care dacă în 15 zile dela expedarea convocării n'ar urma, dreptul de acționar pentru acele acțiuni se declară perdit și sumele deja solvite, trec în fondul de rezervă al institutului. Excepțiune se face pentru orfani, al căror tutor după denumirea primită din partea respectivei sedrii orfanale — este îndatorat a răspunde ratele restante în timp de 6 luni cu 6 procente interese de întârziere“.

6. Acțiunile din noua emisiune vor intra în toate drepturile acțiilor vechi numai cu 1 Ianuarie 1913. 7. Acțiunile nouă se vor elibera numai după solvirea întregului preț, iar solvirile parțiale se vor evita în un certificat interimar. 8. Subscrierea de acții e a se face pe contrapagina prospectului și solvirile se efectuează la casa institutului. 9. Pentru hotărârea definitivă asupra înmulțirii capitalului social și pentru modificarea corespunzătoare a statutelor, atât vechii acționari, cât și noii subscriitori vor fi convocați la adun. gen., care va putea hotărâ înmulțirea capitalului social și la sumă mai mare, sau mai mică decât 300.000 C., după cum capitalul asigurat prin semnările de acții acceptate de direcțiune, va fi mai mare, sau mai mic. Turda, la 19 August 1911.

Direcțiunea.

A N U N Ţ .

Prima turnătorie de fier și alamă Sibiană, fabrică de mașini agricole și industriale, atelier de mori și mare prăvălie de fier.

Are onoare a recomanda P. T. public bogatul său depozit în mașini de treerat cu brațul, cu manej în curele sau cu transmisiuni, treerător cu scuturător de paie cu însăcuior și dublu curățitor de orice mărime, asemenea motoare încălzite cu benzin sau păcură dela 2 cai putere însuș, mașini de treerat trifoiu, mașini de secerat cu și fără aparat de legat, cositoare de nutreț, greble americane pentru strânsul nutrețului, mașini de lână cu darac sau lup, piuă pentru

abale (postav), mori de postament foarte solid din lemn tare, petrii de mori de Buda, franceze, suco-roer, cincantină, și de Königsberg.

Curele prima calitate englezești.

Cu un cuvânt tot soiul de mașini agricole sau industriale în asortiment mare depozit de orice soi de mașini mari sau mici, cu prețurile cele mai moderate și condițiuni de plată favorabile.

o o o o o o o

Cine dorește a-și procura oricare mașini și vrea să fie cinstit servit — cu garanță — să se adreseze acestei firme.

Cataloage și desenuri la cerere gratis și franco.

Feriți-vă de escroci?

